

SLOVENSKI TADRAN

LETO III, ŠTEV. 46

Koper, petek 5. novembra 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

NA POTI H KOMUNAM FAŠISTI OGROŽAJO SPORAZUM

Na tem mestu smo avgusta letos že načeli aktualno in zelo važno temo o pripravah za prehod na komune, osnovne celice naše družbene in politične ureditve. Pozvali smo v omenjenem članku na diskusijo vse volivce, da pretraseмо vsa vprašanja ureditve in obsega bodoče komune in okrajne skupnosti.

Od takrat dalje je bilo v našem, pa tudi sezanskem in postojnskem okraju mnogo zborov volivcev, sej komisij in političnih odborov, tako da se danes že kaže v precej jasnih obrisih obseg bodoče okrajne komunalne skupnosti pa tudi obseg in število komun v bodočem okraju.

Prevladuje mnenje, naj bi na Primorskem organizirali dva okraja s središči Koper in Gorica. Koper naj bi postal upravno in gospodarsko središče za vso južno Primorsko do Postojne, Gorica pa središče zahodnega dela Slovenskega Primorja. Nič novega torej, kajti gre za namdestilo centrom, ki nam jih je oduzela krivična meja z Italijo. Okrajna komunalna skupnost s sedežem v Kopru bi po splošnih obrisih obsegala sledeče komune: Koper, Izolo, Piran, Herpelje-Kozino, Sezano, Postojno, Pivko in Ilirsko Bistrico. To so seveda še ne povsem izdelani predlogi, o katerih naj razpravljajo politične organizacije, pa tudi gospodarski činitelji, da tako najdemo najprimernejšo rešitev in tudi meje za posamezne komune. Tako teritorialno razmejitev narekujejo gospodarski pogoji, zveze in gravitacijska področja na že ustvarjene krajevne centre. Seveda obstajajo še nerešena gospodarska vprašanja, vprašanja gospodarske moči posameznih komun, kot so Herpelje-Kozina, Pivka, Koper. Sedanji okrajji so tem predelom posvečali pozornost in tudi bodoča okrajna komunalna skupnost bo morala v tem pogledu še zlasti skrbeti, da na nek način pospeši ustvarjanje solidne gospodarske osnove gospodarsko slabše razvitim komunam.

Da ne bi izgubljali časa, so se trije okrajji že sestali, da proučijo predloge komisij in pripombe posameznikov, da vskladijo gledanja na bodoči razvoj celotnega področja. V ta namen je osnovano začasno enotno politično vodstvo z nalogo, da uskladi delo in da začne postopoma uresničevati predloge za bodočo okrajno komunalno skupnost.

Formirane bodo tudi enotne komisije za proučevanje določenih problemov ter tehnični aparat za izdelavo predloga okrajnega in komunalnih statotov.

Tudi v okviru predvidenih komun bodo potrebe razvoja zahtevale formiranje enotnega političnega vodstva za vse področje in za vse občine na področju bodočih komun prav tako pa tudi izdelavo enotnih proračunov in gospodarskih načrtov. Zlasti je važno, da določimo meje bodočim komunam, da ne bo nepotrebnih pritožb in večnih razprav, kot se nam je tu in tam dogajalo v preteklosti. Ljudje naj se popol-

noma prostovoljno odločijo za eno ali drugo komuno, odgovorni politični in gospodarski činitelji naj s polno odgovornostjo svetujejo ljudem boljšo odločitev. Seveda ostaja še vedno najvažnejša že tolikokrat poudarjena naloga: vzbuditi v ljudeh zanimanje in skrb za tako in širšo komunalno skupnost ter pritegniti ljudi k neposrednemu upravljanju. To bo tudi merilo zrelosti in politične zavesti, kar je neobhoden element konstruktivnega razvoja naših komunalnih skupnosti.

J. B.

Medtem ko je bila pri nas priključitev izvedena v največjem miru in brez kakršnegakoli izpada, pa na drugi strani ne kaže, da bi vsi radi šli po poti zbliževanja in strpnih odnosov, da ne govorimo morda celo o kakšnem sodelovanju. To kažejo razni dogodki zadnjih dni na vsem področju cone A, kjer je Italija prevzela upravo. Te dogodke so povzročili fašistični elementi, ki skušajo s terorističnimi metodami strahovati tamkajšnje Slovence. Kar pogledamo, kako si na oni strani zamišljajo sodelovanje z nami: požiganje kulturnih hramov je že star in znan njihov način, pretepanje in

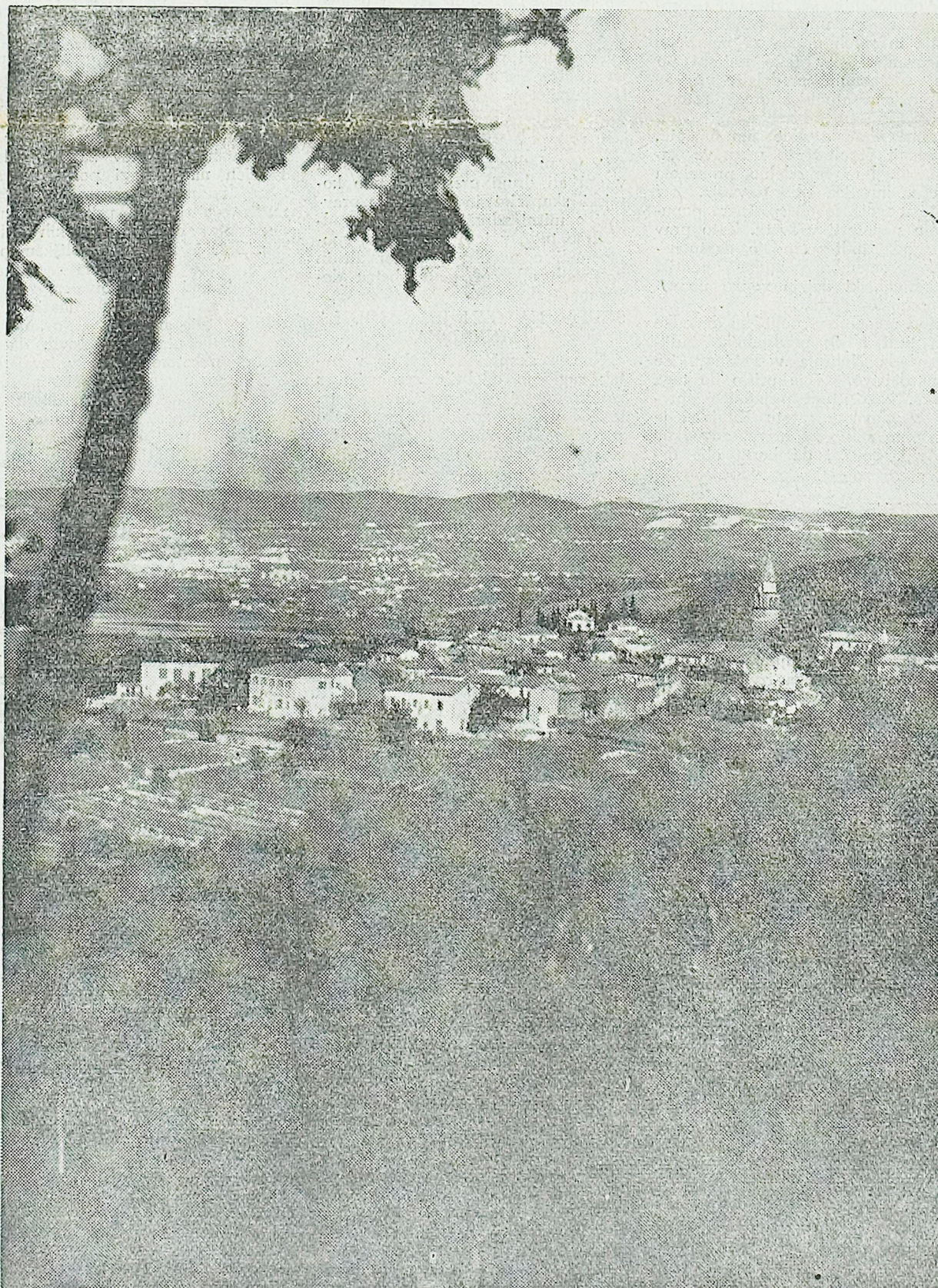
strahovanje ter ekonomsko uničevanje je njihov ustaljen sistem izpodbijanja vitalnosti naših ljudi.

To počnejo iredentisti in s tem delajo medvedjo uslugo uradnim italijanskim krogom ali drugim dobromislečim Italijanom na splošno. Takšno šovinistično razsajanje in teroristični izpadi proti našemu življu v Trstu so kaj slaba podlaga za prijateljsko zbliževanje in ni čuda, če so naši ljudje to in onstran nove meje zelo ogorčeni nad takimi dejanji. Se predobro jim je v spominu način in taktika bivših italijanskih oblastnikov, ki so spočetka obljubljali med in mleko in široko svobodo za vse, po-

tem pa so hoteli v petih letih zbrisati vse primorske Slovence z oblička zemlje. Ne bomo istovetili tedanjega fašističnega režima z današnjo borbo Italije za svojo demokratizacijo, trdimo pa, da je fašizem tamkaj še vedno živ in stalno opozarja nase. Mar ni dovolj veliko opozorilo teroristični atentat na kulturni krožek »Rauberk« na Greti, ki so ga fašisti upepelili? Mar to ni dovolj otipljiva fašistična metoda? Mar so napadi na mirne prebivalce in izzivanja šovinističnih motoriziranih skupin na Opčinah, v Križu in drugod pod zaščito karabinerjev in policije pot k zbliževanju? Mar je to tudi prepevanje pretencioznih iredentističnih pesmi po tržaških ulicah in sramotenje naših državnih voditeljev, ki so žrtvovali vse, da rešijo mir v tem delu sveta in omogočijo mirno sožitje med dvema sosedom? Mar pomeni pot k zbliževanju odkrita akcija fašistov v ILVI za odpust demokratičnih delavcev? In to že takoj od začetka! Zato s mi čudno, če so naši ljudje nezaupni in pravijo, da bodo prizadevanja italijanskih oblasti sodili po dejanjih in ne po visokodonečih frazah. Dokler pa bodo lepim Bartolijevim besedam o potrebi pomiritve sekundirala teroristična dejanja proti Slovincem in njihovemu premoženju, toliko časa je pač težko verjeti v iskrenost gospode njegove baže. Ne pravijo zastoj, da volk kožo menja, čudi pa ne, da čas, ko je on govoril o pomiritvi, pa so ljudje, katerim je on duhovni in še drugačni vodja, razbijali lokale Slovincem po Trstu — manufakturno trgovino Cepar v Ulici Udine in pekarijo Zafred na trgu Belvedere. In prav zato je težko verjeti v iskrenost mišljenja, ker je pri vseh teh izpadih sodelovalo le zelo malo pravih Tržačanov, marveč so to le importiranci, saj jih je samo s petnajstimi posebnimi vlaki na tisoče prišlo iz Italije, ne glede na ogromno število motoristov, ki so, zaviti v trikolore, napravili pravo invazijo v Trst.

Kljub protestom tržaškega protifašističnega prebivalstva in raznih političnih organizacij v Trstu, je bilo v gledališču Rosseti zborovanje glavnih neofašističnih voditeljev iz vse Italije in somišljenikov iz Trsta, med njimi po večini takih, ki so se aktivno udeleževali preganjanja protifašistov in prebivalstva sploh. Vsebinsko govorov neofašističnih prvakov je bila izrazito izzivalna ter polna groženj na račun Jugoslavije in posebno tamkajšnjih Slovencev. Tako je na primer tajnik tržaške neofašistične stranke Geffer Wondrich izjavil, da prevzema sedaj njihova stranka vodstvo novega iredentizma, ki bo moral iz Trsta preroditi vso Italijo. Dejal je celo, da se bodo borili za stare meje do Kvamera in Boke Kotorske in še bolj izzivalno pristavil, da ne priznavajo sporazuma o tržaškem vprašanju. Bivši tajnik tržaške neofašistične stranke in sedanji poslanec v italijanskem parlamentu za videmsko pokrajino Colognati pa je dejal, da njihova stranka ne priznava manjšinskega statuta, ki naj bi bil za Italijo prava sramota. Mi že vemo, je dejal Colognati, kakšna kultura se je gojila v tistem kultur-

(Nadaljevanje na 2. strani)



Slovenska vas Plavje z Miljskim zalivom in Trstom v ozadju

Sprehod PO SVETU

Ves minuli teden so tuji časopisi posvečali še vedno veliko prostora komentarjem o rešitvi tržaškega vprašanja. Pri tem poudarjajo, da gre velika zasluga za odstranitev tega mučnega problema prav trezni in miroljubni politiki naše države, kar v svetu neprestano dviga ugled nove socialistične Jugoslavije. Na zelo ugoden odmev je naletel eks-pozé predsednika Tita o zunanjih politiki, ki ga je imel v Zvezni ljudski skupščini ob ratifikaciji sporazuma o Trstu.

Minuli petek sta se vrnila v Jugoslavijo generalni tajnik SZDLJ in podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in član pred-



Edvard Kardelj

sedstva SZDLJ Vladimir Bakarič, ki sta bila na pettedenskem obisku v skandinavskih državah. Vrnila sta obisk Delavski stranki Norveške in bila več dni gosta socialističnih strank v Danskem in Švedskem. Obiskala sta tudi Nizozemsko, Zgodno Nemčijo, Belgijo in Francijo. Njun obisk je imel namen poglobiti stike med našim delovnim ljudstvom in delavskimi gibanji na Zahodu z izmenjavo pogledov in spoznavanja s problematiko socialističnega razvoja v svetu. Tovariš Kardelj je ob vrnitvi v svoji izjavi predstavnikom domačega tiska poudaril,

Fašisti ogrožajo sporazum

(Nadaljevanje s 1. strani)

nem domu, ki je bil že enkrat uničen. Zaključil je z izjavo, da bodo že oni poskrbeli, da se dvojčičnost v Trstu ne bo izvajala. Vse omenjene izjave govore je spremljalo kričanje fašističnih gesel, petje fašističnih pesmi in vpitje raznih žaljk na račun Jugoslavije in Slovencev.

Tržaško antifašistično prebivalstvo ne prikriva svojega ogorčenja, da so oblasti dovolile to zborovanje, ki predstavlja za Trst največjo sramoto in žalitev.

Upajmo, da bodo oblasti odločno nastopile proti vsem razgrajajem in znanim fašističnim škvadrinom, kakršni so pretekli dni strahovali demokratične ljudi po Trstu — saj so celo nekake gostilničarje — Italijana domačini v Rojšanu komaj ubranili pred njimi, ko je bil napaden samo zato, ker je v svojem lokalu imel nekake rdečebeloplate, ki so vsepovsod po Trstu v rabi itd.

Zelimo tudi, naj bi pomenil obisk najvišjih predstavnikov italijanske države za Trst in okolico tudi skrb države za področno prebivalstvo v smislu v Londonu sprejetih obveznosti, ne pa samo »zmagoslaven« vstop v mesto.

Mi slejkoprej ponujamo našo roko v iskreno sodelovanje na osnovi enakopravnosti, vendar ne za ceno kršenja sprejetih obveznosti, ker bi se s tem reklo, da smo pozabili na naše rojake, ki polagajo vse svoje upe v spoštovanje po italijanski vladi z londonskim sporazumom sprejetih obveznosti. Zato pričakujemo tudi mi, da bodo Italijani sporazum v celoti spoštovali in izvajali, ker je to prvi in največji preizkusni kamen za bodoče odnose.

da je bilo njuno potovanje koristno in uspešno. Dejal je, da so bili povsod prijateljsko in pristransko sprejeti ter da so povsod občutili simpatije do Jugoslavije in veliko zanimanje za izkušnje povojnega socialističnega razvoja pri nas, zlasti še za delavske svete in komunne.

Medtem pa je indijski ljudstvo z velikim zadovoljstvom sprejelo vest, da bo predsednik Tito kmalu obiskal njihovo deželo. Obisk predsednika Tita bo nedvomno velik prispevek k utrditvi prijateljskih odnosov med narodi obeh dežel, obenem pa tudi prispevek k še tesnejšemu medsebojnemu sodelovanju na kulturnem, gospodarskem in drugih področjih javnega udejstvovanja. V zvezi s Titovim obiskom so v Indiji ustanovili društvo indijsko-jugoslovanskega prijateljstva, ki ima namen razvijati kulturne in družbene stike med obema državama. Tudi drugače se Indija pripravlja na sprejem visokega gosta. Njihov tisk obširno piše in seznaja svoje čitatelje z novo Jugoslavijo, na naše poslanstvo prihajajo z vseh strani pisma, v katerih indijski delavci in drugi ljudje zagotavljajo, da bodo predsednika Tita sprejeli kot draga gosta.

Tudi drugod po svetu je bil minuli teden poln dogodkov. Razprava v političnem odboru OZN o razorožitvi oz. zmanjšanju oborožitve in končno soglasje o tem vprašanju mnogo obeta. Res, da je bilo vprašanje razorožitve v povojnih letih že nekočkrat na dnevnem redu, toda doslej niso dosegli nobenega napredka. Zadnje dni pa so velesile sprejele skupno resolucijo o nadaljevanju dela na osnutku mednarodnega sporazuma o razorožitvi, ki naj bi obsegal omejitve in zmanjšanje oboroženih sil, prepoved proizvodnje in uporabe atomskega orožja in sploh orožja za množično uničevanje. Pjav tako naj bi po tem sporazumu predelali vse že proizvedeno atomsko orožje, atomsko silo pa uporabljali zgolj v miroljubne namene. Kot smo omenili, dosedanja rezultati te razprave kažejo, da bo vsaj delno prenehala splošna mrzlica oboroževanja, kar pa je mogoče le ob splošnem popuščanju napetosti v svetu. Zato prav ti dogodki tudi potrjujejo, da so nastale spremembe v zunanjih politiki velikih sil, ki dajejo veliko upanje za pomiritev sveta.

Med pomembne politične dogodke sodi tudi obisk predsednika indijske vlade Nehruja v Pekingu. Že samo dejstvo, da je prišlo do tega obiska, kakor tudi prijateljski sprejem v glavnem mestu Kitajske, je zelo pomembno za razvoj dogodkov v Aziji. Sodijo, da bosta obe dr-

žavi stopili na pot koristnega in plodnega sodelovanja, kar bo lahko mnogo pripomoglo k ureditvi odprtih vprašanj na tem kontinentu.

Iz Kaira pa prihajajo vesti o notranjih zaostritvah. Neuspel atentat na predsednika egiptovske vlade Naserja in vrsta drugih dogodkov, demonstracij in nemirov, ki so temu sledili, kažejo na močno delovanje njemu nasprotnih sil. Zanimivo je tudi, da je general Nagib vsaj na zunanji popolnoma potisnjen v ozadje. Širijo se govorice, da sploh ni več predsednik republike in podobno, vendar doslej ni nobenih uradnih potrjenih vesti.

Z velikim zanimanjem je ves svet spremljal kongresne volitve v Zbuženih državah Amerike. Obe vodilni stranki — republikanska in demokratska — sta se z veliko silo borili za glasove skozi vsa volivna kampanja prav do zadnje ure. Mnogo je bilo med tem časom napisanega o izgledih ene ali druge stranke. Dogodki so sicer kazali na to, da bodo republikanci težko obdržali večino in da se bo zmaga nagnila na stran demokratov, vendar so le redki pričakovali, da bo ta zmaga tako odločna. Po tradicionalnih republikanskih volivnih okoliših so bili izvoljeni za guvernerje demokrati. Prav tako so demokrati dobili večino poslancev v Predstavnem domu, v senatu pa je minimalna razlika.

Volitve potrjujejo prepričanje, da politika republikancev ni popularna. K porazu je prav gotovo občutno pripomogel znani inkvizitor McCarthy in njemu podobni, ki so s svojimi fašističnimi metodami kompromitirali lastno stranko. Zmaga demokratov zato pozdravlja ves napredni svet.

V nekaj vrstah

V PERZIJU STRELJAO ČASTNIKE

V soboto so v Teheranu ustrelili nadaljnjih 12 oficirjev, ki so bili obsojeni na smrt. Šah pa je odložil usmrtni kaznijo bivšega zunanega ministra Fatemija in mu dovolil, da se lahko pritoži proti obsodbi vojaškega sodišča na civilno vrhovno sodišče Perzije.

SEVERNA KOREJA

Vrhovni ljudski svet Severne Koreje je predlagal, naj bi se sestali v eni ali drugi prestolnici obe korejski skupščini in naj bi razpravljali o mirni združitvi Koreje. Predložil je tudi, naj bi se čimprej sporazumeli o uvedbi gospodarskih in kulturnih odnosov med obema deželama.

SKUPŠČINA OZN JE OBSODILA ČANKAJSKA

Glavna skupščina OZN je v petek soglasno odobrila resolucijo, s katero obsoja Čankajskove čete, ki še vedno zasedajo burmansko ozemlje. Kuomintanški delegat se ni udeležil glasovanja.

SKUPŠČINA STALNE KONFERENCE MEST

V četrtek je začela v Skoplju z delom IV. skupščina Stalne konference mest Jugoslavije. Udeležili so se je razen 605 delegatov iz vse države tudi nekateri visoki državni funkcionarji, med njimi tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović - Tempo, predsednik Izvršnega sveta Makedonije Lazar Koliševski, člana Zveznega izvršnega sveta Dobrovoje Radosavljevič, Osman Karabegović in drugi. Prvič pa so skupščini prisostvovali tudi zastopniki slovenskih območnih mest, Kopra, Pirana in Izole. Zasedanju je predsedoval Vješčaslav Holjevac, predsednik mesta Zagreba.

Kot prvo so razpravljali o razvoju krajevnih skupnosti v smeri snovanja komun. Razvila se je izredno živahna razprava o vlogi in pristojnosti komun. Skupščina je dala bogat doprinos razvoju tega družbenega vprašanja. Komuna je osnovna celica z družbeno in gospodarsko, kar pa ne izključuje njene politične in upravne funkcije. Skupnost komun — okraj naj ima politične in upravne funkcije, pa tudi nekatere družbene in gospodarske. Ko so razpravljali o pristojnosti komun, je prišlo do izraza pereče vprašanje kadra, ki ga bo po komunah primanjlovalo. Pripombe in predlogi skupščine pa so seveda samo posvetovalnega značaja, kot take pa velik doprinos družbenemu razvoju. Med komunalnimi vprašanji so raz-

pravljali zlasti o stanovanjskem problemu, ki so ga povsod prav v letošnjem letu začeli pospešeno reševati. Ugotovili so, da je pri tem potrebna pomoč vse naše skupnosti, pa naj gre za zgraditev v družbeni ali zasebni lastnini delavcev in namencev.

Zatem je povzel besedo tovariš Vukmanović - Tempo. Govoril je o politiki cen in o stanju na naših trgih. Od začetka je omenil, da so nastale na našem trgu letos nepričakovane spremembe in so cene industrijskih izdelkov in kmetijskih pridelkov narasle nad povprečno raven v lanskem letu. Ta položaj je povzročil veliko kritiko in najširše obravnavanje po vsej državi. Nato je govoril o vzrokih naraščanja cen in dejal, da jih je treba iskati ne na površju, marveč v globini, ne v subjektivnih pomnkljivostih, čeprav zavedamo nanje, pa niso prvenstvenega značaja, marveč v gospodarskih vprašanjih. Če ne pojdemo v naših analizah po tej poti, bomo prišli do zelo površnih sklepov in do seganja po zelo površnih ukrepih. Povedal je, da je med glavnimi vzroki naraščanja cen neuravnovesenost plačilne bilance in zaradi tega tudi zelo zožena organizacija notranjega trga. Z našim sistemom in našimi ukrepi smo preprečili konkurence tujih proizvajalcev na našem notranjem trgu, ustvarili smo monopolistični položaj naših domačih proizvodnih organizacij na notranjem trgu in s tem omogočili,

NOVI ZAKONI in UREDBE LRS

Seji Ljudske skupščine so prisostvovali tudi delegati iz Kopra

Prejšnji teden je bila v Ljubljani skupna seja obeh zborov republiške Ljudske skupščine. Ljudski poslanci so razpravljali o dveh točkah dnevnega reda: o predlogu zakona o razširitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Slovenije na koprsko območje ter o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o družbenem planu LRS za leto 1954.

Seji, ki ji je predsedoval tov. Miha Marinko, je prisostvovala na njegovo posebno povabilo tudi delegacija koprškega okraja pod vodstvom tov. Franca Kralja-Petka. Skupščina je delegacijo burno pozdravila, tov. Kralj pa ji je izročil pozdrave vsega prebivalstva koprškega območja.

O predlogu zakona o razširitvi ustave in zakonov LRS na koprsko področje je prvi govoril in ga utemeljil predsednik Izvršnega sveta LRS tov. Boris Kraigher.

Po zaključeni razpravi o prednjem predlogu je podal obrazložitev drugega o dodatnem družbenem planu LRS za letošnje leto tov. Marijan Breclj, podpredsednik Izvršnega sveta. V svojem izjavljanju je ugodoma poudaril, da ne gre za kakšno posebno spremembo družbenega plana, marveč le dopolnitve predlaganih postavk. Dopolniti je treba lestvico, na osnovi katere se določa prispevek okrajnih ljudskih odborov za kritje republiških potreb, izpopolniti je treba določilo o načinu upravljanja naših investicijskih skladov, potrebno je dvigniti dotacijo za gradnjo cest od 400 na 700 milijonov dinarjev, in še dve manjši spremembi, ki pomenita samo vskladitev republiškega z zveznim družbenim planom.

Zvezni družbeni plan je prepustil republikam, da same določijo instrument, na osnovi katerega naj se stekajo sredstva za potrebe republike. Te potrebe so bile v republiškem planu določene z republiškim proračunom, proračunskimi investicijami in s skladom za pomoč nerazvitem krajem v Sloveniji. Ker je bil izračun sredstev za 1954. leto narejen na podlagi postavk zveznega družbenega plana, ki določajo raven cen, je bila prilagojena tudi obdavčitev okrajnih ljudskih odborov. Zato je bilo v republiškem planu sprejeto določilo, da se obdavčijo dohodki na prebivalca, začeti s 6000 pa do 30.000 dinarjev. Izvršni svet je analiziral delovanje tega instrumenta in ugotovil, da so nastale nekatere težave v izvajanju, ker nismo mogli uresničiti planirane znižanja cen, se je dotok dohodkov povečal, s tem pa so se spremenili tudi računi v posameznih okrajih. Zato bi morali upora-

biti to lestvico, ki je bila prejeta v republiškem družbenem planu pri končnem obračunu, ko se bo pokazala tudi končna višina dohodkov in na osnovi te grobe lestvice potem odmeriti davek okrajem. Zato je treba zdaj to lestvico vskladiti s splošnimi načeli. Spremeni naj se lestvica v toliko, da prične republika pobirati davek pri 15.000 dinarjev dohodka na prebivalca in da lestvico izpelje do 50.000 din tako, da točno za vsakih 1000 dinarjev večjega dohodka določi ustrezen progresivni odstotek. Pri tem pa bi poleg dosedanjih tako imenovanih pasivnih okrajev izpadla iz obdavčitve po tem predlogu še okraja Gorica in Krško.

Po spremembi te lestvice se bo obdavčitev okrajev dejansko zmanjšala, ker so se nesorazmerno zvišali dohodki zaradi neizpeljanega znižanja cen. S tem se bodo zvišali okrajni investicijski fond in okraji bodo lahko večji del investicij uredili s svojimi sredstvi. Sredstva se bodo zato tudi stekala večinoma v okrajne kreditne sklade, kar bo omogočilo, oz. primoralo okraje, da bodo avtomatično prevzeli že sklenjene kreditne pogodbe za gospodarske organizacije na svojem področju.

Drugi predlog pa vsebuje pooblastilo Izvršnemu svetu, da sme krediti, dane iz republiškega kreditnega sklada posameznim okrajnim ljudskim odborom za njihove komunalne, prosvetne in zdravstvene potrebe, premistiti na te okraje. Narodna banka LRS je zato po smernicah Izvršnega sveta dala iz tega sklada okrajem eno milijardo in 314 milijonov dinarjev kredita.

Oba predloga sta v skladu s perspektivo našega razvoja. S tem bo ustvarjeno normalno razmerje, potrebno za naše bodoče gospodarsko življenje. Podjetja bodo neposredno vezane na komunne, ne samo glede delitve dobička, marveč tudi v kreditnem in proračunskem odnosu.

S tretjim predlogom pa je bila po- višana dotacija za gradnjo cest od 400 na 700 milijonov dinarjev. Zvišanje je predvideno zlasti za nadaljevanje gradnje ceste Koper-Sennožeče, za dograditev ceste Logatec-Planina in ceste na Vranskem.

V razpravi se je najprej oglašila k besedi ljudska poslanka Mara Dermastja, ki je govorila zlasti o stanju v naši trgovini. Podala je v grobi obliki analizo vzrokov, ki so privedli do presežka dohodkov na področju blagovnega prometa, kar je bilo že večkrat izloženo javni kritiki. Povedala je, da je notranji trg zaradi slabe organizacije neustajljive trgovske morale in nastopanja nakupovalcev in prekupcev izredno občutljiv za gibanje cen, kar zlasti velja za kmetijske pridelke.

Storjeni so že bili nekateri ukrepi za stabilizacijo trga in odpravo škodljivih pojavov, bili pa so nepopolni in premalo učinkoviti. Začeli pa so se v zadnjem času močnejše uveljavljati republiški in okrajni kontrolni trgovski organi. Sprejeti pa bodo še nekateri ukrepi ob upoštevanju predlogov gospodarskih ustanov, s čimer bo poostrena kontrola oblasti in sankcije proti družbenim škodljivcem.

Ljudska skupščina je vse predloge v celoti sprejela.

Svečana izročitev odlikovanj

V torek je v prostorih okrajnega ljudskega odbora v Koprú sekretar Izvršnega sveta Lj. Rep. Slovenije Boris Kocijančič v imenu predsednika republike maršala Tita izročil političnim in javnim delavcem koprškega okraja visoka odlikovanja, s katerimi so bili odlikovani za izredne zasluge pri graditvi socializma in utrjevanju bratstva in enotnosti ob priliki priključitve tega okraja k FLRJ. V imenu odlikovancev se je zahvalil predsednik OLO tov. Franc Kralj.

KONCERT SLOVENSKEGA OKTETA IZ LJUBLJANE

V nedeljo 7. t. m. bo v dvorani Gledališča Slovenskega Primorja ob 16. koncert Slovenskega okteta iz Ljubljane. Prenašal ga bo tudi Radio Koper.

OLO Sežana za napredek kmetijstva

Nad 9 milijonov dinarjev nagrad za kmetovalce

V sredo je bilo v Sežani zasedanje okrajne skupščine in zbora proizvajalcev. Okrajni poslanci so razpravljali o nekaterih važnih gospodarskih vprašanjih. Izglasovali so po živahni razpravi ustanovitev novih kmetijskih šol v Črni kolu, Komnu, Pregrajih in Štanjelu, odobrili so ustanovitev in konstituiranje novega mizararskega podjetja v Krepelah, razpisali so drugi nagradni natečaj za dela v kmetijstvu itd. Naše Kraševce in Istrane bo prav gotovo zanimalo, pod kakšnimi pogoji se lahko tega natečaja udeležijo, zato se bomo nekoliko več pomudili prav pri njemu.

Okrajni ljudski odbor Sežana je na razne načine ugotovil, da je na njegovem področju še veliko terena popolnoma neizkoriščenega. Tam, kjer zdaj raste robidovje, brinje in drugo grmovje in se po sušni travi pase živina, bi mnogokje lahko bili še vinogradi in njive ali pa vsaj boljši pašniki. Zaradi čim boljšega

zira izvajanje za natečaj prijavljenih del. Na koncu pa bo izvršena dela ocenila in pripravila predloge za podelitev razpisanih nagrad. Te predloge bo nato pregledal in določil nagrade Svet za gospodarstvo OLO, ki ga je za to pooblastila okrajna skupščina na skupnem zasedanju. To delo bo moralo biti pravočasno opravljeno, ker bodo podeljene nagrade morale biti izplačane dobitnikom najpozneje do 31. decembra 1956.

Za priznanje udeležbe na natečaju bodo seveda morala gospodarstva izpolniti nekatere pogoje. V vinogradniški stroki bodo morala posamezna zasebna kmečka gospodarstva zasaditi ali obnoviti vinograd na največ dveh parcelah za najmanjšo skupno površino 1000 m², večje kmetijsko-gospodarske enote pa morajo na novo zasaditi ali obnoviti vinograd v najmanjši površini 500 m² tudi na največ dveh parcelah. Pri zadnjih bo tudi upoštevana nabava strojev za obdelavo vinogradov (traktorjev, frez, motornih škroplilnic, motornih pršilcev itd.). Razen tega pa morajo udeleženci natečaja pristati na trdni izbor za posamezna vinogradniška področja ter na nagrt zasaditve in vzgoje, kakor ga odredi komisija za izvajanje natečaja. Zemljišče mora biti tudi primerno obdelano in pognojeno.

V sadjarski stroki morajo posamezna zasebna kmetijska gospodarstva zasaditi ali obnoviti sadovnjak na najmanj 5000 m². Sadovnjak lahko obsega sledeče sadne vrste: jabolane, hruške, marelice, breskve, češnje, slive in oljke. Državna kmetijska posestva, kmetijske zadruge, kmetijska posestva SKZ ali skupine zasebnih kmetijskih gospodarstev pa morajo zasaditi ali obnoviti strnjeni sadovnjak z istimi sadnimi vrstami na najmanj enem ha. Dalje so kmetijske organizacije obvezne zasaditi sedanjne zapuščene (skrčene) in narodne sadovnjake sliv in jablan najmanj na dveh ha. Prijavljene splošne KZ bodo morale na svojem področju organizirati v gospodarskih letih 1954/55 in 1955/56 zimsko čiščenje in škropljenje sadnega drevja. Tudi v tej stroki morajo udeleženci natečaja pristati na sadni izbor za posamezna sadjarska področja ter na načrt zasaditve in način vzgoje drevja, kot to odloči natečajna komisija.

V živinorejski stroki bodo vsa udeležena kmečka gospodarstva konkurirala v sodobni preureditvi ali zgraditvi govejih hlevov, svinjakov, ovčarnikov in gnojnišnih jam, z ureditvijo že obstoječih ali zgraditvi novih silosov za kisanje krme, z nadomestitvijo oz. zamenjavo sedanjih križane živine in živine istransko-podolske pasme z živino sivorjave pasme rodovniškega porekla, bodisi iz vzrejo ali nakupom, z uvedbo ovčereje z najmanj 50 ovci ali povečanjem za 50 ovac, z odgojo enega plemenskega bika in vzrejo skozi eno leto, z izboljšanjem (melioracijo) najmanj 5000 m² travnika ali pašnika in odstranitvijo kamenja in grmičevja z njega ne glede na število parcel, dalje z napravo najmanj 30 m² travniškega komposta za gnojenje travnikov, s kalcifikacijo najmanj dveh ha kisljih travnikov (košenec) ali travnikov na področju Brkinov, in končno z nabavo mehanizacije — elektromotorjev za slamoreznice, gnojnišne črpalke, cirkularke itd.

O prijavah k udeležbi pri natečaju sklepa komisija in prijavo sprejme ali odkloni po svoji razsodi. Zoper odklonitev prijavljenec lahko vloži v osmih dneh pritožbo na Gospodarski svet OLO, ki sklepa dokončno.

Razen zgoraj navedenih smernic bo komisija pri določanju vrstnega reda nagrajencev upoštevala še nekatere okoliščine. Tako pride v poštev v vinogradništvu in sadjarski stroki še velikost zasajene površine, racionalnost in ekonomičnost nasada, uvedba mehanizacije s posebnim poudarkom na stroje in orodje, negovalna dela na že obstoječih nasadih, itd. V živinoreji pa bo še odločala uvedba smotrnega kolobarjenja s posebnim poudarkom na povečanju površin s krmnimi rastlinami, smotrno spravljanje in izkoriščanje vse razpoložljive krme, vseh za krmo primernih odpadkov in stranskih pridelkov kmetijskega gospodarstva, sodobno gnojenje travnikov in pašnikov, skrb za higieno živine, skrb za številčni in kakovostni dvig živine itd.

Prav gotovo bo razpisani natečaj imel velik vpliv na gospodarstvo in posebej kmetijstvo sežanskega okraja in lahko z veseljem pozdravimo gornjo pobudo sežanskega OLO.

BRKO

Kmečki fantje na Postojnskem so dobili svojo šolo

Državno posestvo Ravne leži na meji občin Dolane in Pivka. Tu je bila osnovana kmetijska šola, ki jo je na predlog društva kmetijskih inženirjev in tehnikov ustanovil OLO Postojna 1. septembra lani.

Lega šole je zelo povoljna, na samoti, oddaljena od vasi Dolane 15 minut. Ima veliko stanovanjsko stavbo ter primerne gospodarske objekte. Razpolaga z večjimi sadovnjaki, od teh nekaj (10 ha) posajenih po najmodernejših načelih. Škoda je le, da v bližini nima dovolj orne površine.

Državno posestvo Ravne so tipičen živinorejsko-sadjarski objekt z dobro zastopanim poljedelstvom. Poseduje znatno in dobro mehanizacijo. Po urejenosti gospodarstva spada na prvo mesto med državnimi posestvi postojnskega okraja. Adaptacija gradu, v katerem je sedaj sedež in internat kmetijske šole, je končana. Finančna sredstva za ureditev je prispeval OLO, manjši del pa zadruge v okraju. Nadaljujejo s preurejevanjem bivše »Kašče« v stanovanjsko poslopje, kjer bodo 4 družinska in 3 samska stanovanja, ki bodo tudi gotova do konca letošnjega leta.

Šola je bila ustanovljena z namenom, da skrbi za strokovno izobrazbo širokega kroga kmetijskih proizvajalcev, v svrhu čim uspešnejšega in rentabilnejšega načina proizvodnje. Kmetijska šola posreduje izsledke kmetijske znanosti neposredno praksi na ta način, da se gojenci šole pri dnevnem praktičnem delu spoznavajo s sodobnimi načeli o obdelavi zemlje, s posebnimi stroji, z naprednim sadjarstvom, živinorejo, mlekarstvom itd.

Naloga nižje šole ni izobraževati upravnike, temveč ljudi, ki se bodo po končanem šolanju vrnili v svoje zadrage, na državna posestva ali na svojo zemljo ter bodo v vasi nosilci napredne metode kmetovanja.

Na vsem Primorskem je samo ena kmetijska šola, in to nižja kmetijska šola sadjarsko-vinogradniške stroke v Ložah pri Vipavi. Ta šola odgovarja za sadjarsko-vinogradniški rajon Vipavske in Goriške, medtem ko je za naš predel neprikladna, ker ne upošteva glavno stroko kmetijske proizvodnje našega okraja. Notranjci so morali doslej iskati take šole v drugih krajih (Gm). Postojnski okraj ima 70.000 ha kmetijske površine, od tega je obdelovalne 22.600 hektarov. Ta površina z vsemi karakteristikami krasa, značilnostmi, kakere razen primorskih družin okraja Slovenije nimajo, narekuje, da našemu kmetu omogočimo specifično izobrazbo, od katere bo imel največ koristi.

Šola v Ravnah je splošnega tipa, nižja enoletna kmetijska šola. Pouk je teoretičen in praktičen. Značaj kmetijske proizvodnje v okraju zahteva takšen tip šole. Čeprav je živinoreja močnejše poudarjena, le ni živinoreje brez poljedelstva, razen tega pa je važna panoga tudi sadjarstvo. Pospeševanje sadjarstva bo ena od zelo važnih nalog šole, ker je to v okraju najbolj zastopano, ima pa največ možnosti za razvoj. Šola bi morala s poukom začeti že z lanskim šolskim letom, vendar ni mogla zaradi še nedokončanih gradbenih del. Predavateljski kader, ki je že bil ta čas nameščen na šoli, ni zaradi tega ostal brez dela, ker sta bila organizirana namesto redne-

Portorož in turizem

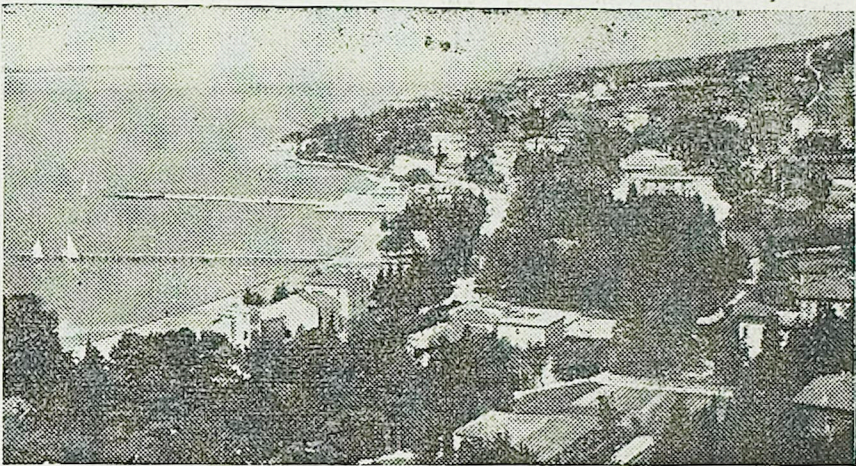
Portoroški zaliv in njegova obala sta gotovo edinstveni v gornjem delu Jadrana. S svojo klimo, bujnim zelenjem, ki sega prav do morja, členovito obalo z ljubkimi mesteci, ima take pogoje za turističen razvoj kot malo kateri drugi kraj.

Vsa slovenska obala doživlja po letu 1950 prerobenje, ki bo s pospešenim delom pognalo naprej turistični promet in mislim, da ni več daleč čas, ko bo Portorož dosegel rekordne obiske, kot jih je pred zadnjo vojno. Da ni prav vojna povzročila tako težke posledice v tem kraju predvsem za gostinsko stroko, bi že letošnja sezona izgledala povsem drugače.

Portorož je pred vojno užival svoj sloves kot klimatsko in obmorsko kopališče predvsem v Avstriji, na Madžarskem in na Češkem. Kopeli v solnici, ki so jo prodajali po lekarnah Evrope v zaprtih stekleničkah in prav tako blatne kopeli, so utrjevale medicinski pomen Portoroža. V zadnjih vojni pa so izgubili

vec—Portorož. Vsak začetek je težak. Pri tem pa je važno dejstvo, da so naše zvezde opazili v inozemstvu, dav inozemstvu vedo za to našo direktno zvezo, ki te iz srednje Evrope pripelje naravnost na našo obalo. Napačno bi tudi bilo, če bi tega ne nadaljevali. Nasprotno, mi moramo vzpostaviti še več podobnih zvez, potegniti jih moramo vsaj še do Gradca in Dunaja, ki sta naša naravna rezervuarja in sta bila že pred vojno, pa tudi zadnji dve leti naša najmočnejša obiskovalca. Če pogledamo namreč našo lanko in letošnjo statistiko, potem vidimo, da so prav Dunajčani in Gradčani tisti, ki pri nas sodelujejo z več kot 30 procenti na celotnem inozemskem prometu.

Poleg vseh naravnih krasot pa mora danes vsako kopališče imeti še kopico drugih privlačnosti, ki narekujejo gostu prijetnejše bivanje. Močno privlačna so pri nas naenkrat postala športna križarjenja vzdolž jugoslovanske obale z ladjo »Burja«, last podjetja Ribič. Po letošnjem



vse naprave teh kopeli, tako moramo zelo resno začeti z obnovo. Seveda bodo morale te terme izgledati precej drugače, kot so nekaj, kajti tehnika in medicina sta v zadnjih letih tudi na tem področju naredili ogromen razvoj. Na izgradnji novih term so enako živo zainteresirani turisti, zdravniki ginekološko-porodniške klinike v Ljubljani. Za turizem pa so važne poleg tega še zato, ker se bo zaradi njih lahko precej podaljšala turistična sezona.

Važno vlogo v turizmu ima tudi promet. Zveze, ki so jih imeli ti kraji nekaj, so bile zelo živahne. Sicer smo v zadnjih dveh letih izboljšali naš avtobusni promet, vendar smo še precej daleč od kulturnega prevoza. Ne bi smeli s strahom gledati na finančni uspeh proge Celov-

začetnem uspehu je sledilo tako močno zanimanje za te vožnje, da tega interesa ne moremo pri nas primerjati z nobeno drugo turistično atrakcijo. Gotovo je, da sama »Burja« še zdaleč ne bo zadostovala za vse zainteresirane in zato bo treba misliti na povečanje te vrste brodovja. S pomočjo teh križarjenj pa se ustvarja interes za našo obalo pri popolnoma novih inozemskih birojih, katerim do sedaj naša letovišča niso bila dovolj luksuzna, niti jim niso nudila potrebnega razvedrila.

Športnih atrakcij sicer imamo: križarjenje, nočni ribolov, kobilarna Lipica, šahovski turnir, regate, kolesarske dirke itd., medtem ko naših kulturnih vrednot do danes še nismo pokazali, čeprav so tudi te tako velike, da nam jih upravičeno zavidajo drugi narodi. Seveda to terja gotove investicije, ki se morda ne bodo pokazale prav pri teh prireditvah rentabilne, vendar pa bodo na drugi strani finančno ugodno vplivale na promet in gostinstvo.

Vse navedene stvari so izvedljive, vendar bo treba nekaj iznajdljivih, vztrajnih ljudi, ki bodo imeli možnost s pomočjo oblastnega organa dajati smer in pečat turističnemu življenju tega področja. Poleg tega ne smemo gledati na turizem kot pastorko, ki ji daš le tisto, kar drugim ostane. Potem bo zaživel Portorož in z njim celotna slovenska obala.

Košk Lado.

Sežanska podjetja darujejo v sklad za zaščito otrok

Raznovrstna predavanja in akcije, ki so bile v »Tednu otroka« v našem okraju, so nam odkrile marsikatero, ne samo vzgojno, ampak zdravstveno in socialno pomanjkljivost, mimo katere ne moremo in ne smemo iti. Ker je delo posameznikov na tem polju ne samo zelo težavno, ampak večkrat tudi brezplodno, se je porodila zamisel po ustanovitvi Okrajnega odbora za zaščito matere in otroka, ki naj ima cilj in nalogo ugotavljati in odstranjevati razne tozadevne nepravilnosti ter dajati našemu otroku to, česar mu domača skrb in vzgoja ne moreta dati. Odbor doslej sicer ne razpolaga z nikakršnimi denarnimi sredstvi, toda upa in pričakuje, da bo okoliščina na vodstva vseh ustanov in podjetij v okraju naletela na pravilno razumevanje za denarno pomoč. Tej humani akciji se je prvo odzvalo podjetje »Preskrba« v Sežani, ki je v ta namen poklonilo 200.000 din. Odbor upravičeno pričakuje, da se bodo prošnjiki odzvala tudi druga podjetja in ustanove.

— jaz —

Kraški motiv

izkoriščanja takih površin se je OLO odločil, da razpiše drugi nagradni natečaj za izboljšanje in povečanje kmetijske proizvodnje. V ta namen je razpisal za gospodarska leta 1954/55 in 1955/56 nagradni natečaj, ki je razdeljen na tri grupe. V prvi je 149 nagrad po 200, 100, 50, 20 in 15 tisoč din in se nanašajo na pospeševanje vinogradništva, v drugi je 128 nagrad po 200, 80, 50, 20 in 10 tisoč in se nanašajo na sadjarstvo, v tretji pa je 294 nagrad po 300, 100, 50, 25, 10 in 5 tisoč din za dosežene uspehe na področju živinoreje. Skupna vsota vseh nagrad je 9.010.000 dinarjev.

Natečaja se lahko udeležijo vsa kmečka gospodarstva v okraju Sežana, tako državna kmetijska posestva, kmetijske delovne zadruge, kmetijska posestva splošnih kmetijskih zadrug kot tudi posamezna zasebna kmečka gospodarstva ali skupine zasebnih kmečkih gospodarstev. Pod skupino zasebnih kmečkih gospodarstev razumemo zasebne kmečke gospodarje, ki se zaradi udeležbe pri natečaju združijo in na natečaju nastopijo s skupni mi uspehi. Tako združevanje privatnih kmečkih gospodarstev za čas trajanja natečaja seveda posameznih kmečkih gospodarstev ne obvezuje na nadaljno skupno obdelavo in gospodarjenje. Tate kmečke skupine, ki bi se združile zaradi uspešnejšega konkuriranja pri natečaju, morajo predhodno skleniti pogodbo o združevanju in z njo določiti medsebojne odnose, notranjo organizacijo in določiti enega svojega člana ali odbor, ki bo skupino obvezno zastopal v natečaju.

Natečaj bo začel veljati 1. decembra letos in bo zaključil 30. novembra 1956. Gospodarstva, ki se nameravajo natečaja udeležiti, morajo to prijaviti pisмено Svetu za gospodarstvo pri OLO Sežana. Prijave morajo obsegati:

a) dela, ki jih nameravajo izvršiti ali začeti v gospodarskem letu 1954/55 najpozneje do 1. aprila 1955, in

b) dela v gospodarskem letu 1955-56 do 1. aprila 1956.

Prijave morajo seveda biti predložene pred začetkom vsakega dela, da bo lahko komisija ocenila začetno stanje objekta. Natečajna komisija petih članov pri Gospodarskem svetu OLO pa ima razen ocen začetnega stanja še nalogo, izdajati smernice in navodila za tehnično izvajanje del, pomaga gospodarstvom pri izdelavi delovnega načrta, kjer je to potrebno in nad-

USPEHI TEKSTILNE TOVARNE V AJDOVŠČINI

Ajdovščina je bila že za časa Rimskega imperija nekako središče. O tem pričajo zidovi trdnjave ali vojaške postojanke, mimo katere je peljala cesta, ki je šla čez Hrušico in dalje v Ljubljano in Celje. V XVIII. in XIX. stoletju so bile ob reki Hublji: pivovarna, papirnica, kovaški in kotlarski objekti in strojarne. Nekje nad Ajdovščino so kopali celo železno rudo, ki je bila zelo bogata. Številne žage v okolici pričajo, da je bila lesno-gozdarska obrt v tem predelu zelo razvita. Tudi več mlinov je bilo v okolici Ajdovščine. Poleg teh je obratoval še velik valjni mlin. Pred prvo svetovno vojno je delovala tovarna testenin. Tvrška Siemens Schukert pa je imela svoj obrat s 60 delavci, ki so izdelovali raznovrstni električni material.

Leta 1825 so tu zgradili predilnico, ki je bila last avstrijskega državnega kapitala. Tovarna je v začetku zaposlovala 300 ljudi. To število je hitro naraščalo in je leta 1875 zaposlovala že 800 delavcev. Leta 1885 je tovarna prešla v roke privatnika Nemca Brunnerja, ki je ostal lastnik vse do leta 1924. Število zaposlenih delavcev se je za časa gospodarjenja Brunnerja dvignilo na 100 oseb.

Ko je po prvi svetovni vojni prišla v te kraje Italija, je začela predilnica naglo propadati. To je bila posledica nelojalne konkurence italijanskih industrijev in ukrepov italijanske vlade, ki je hotela križnično pridobljene kraje gospodarsko uničiti in spraviti Slovence na kolena. Dokončno je bila predilnica 1932 leta likvidirana, ko so vse stroje odpeljali v Italijo. S tem so vrgli na cesto stotine družin, ki so morale s trebuhom za kruhom v Jugoslavijo in Ameriko. Veliko število se jih je preselilo v Maribor v tamkajšnje MTT. Velike stavbe so začele polagoma propadati. Bolj-

ni bilo mikser dobiti, primerne stroje in jih namestiti, dati ruševinam življenjski utrip, da bodo delavci znova služili kruh — doma v novi Jugoslaviji. Da je tovarna začela obratovati že v drugi polovici leta 1949 ima veliko zasluge Glavna direkcija tekstilne industrije LRS, ki je z razumevanjem sledila razvoju tovarne in ji vsestransko pomagala. Posebne zasluge pri razvoju tovarne imata še tedanji glavni inženir GDTI tovariš France Žitnik in Ciril Rojina. Prav tako so pokazali največje razumevanje in dali vso moralno in materialno pomoč vodilni tovariši OLO Gorica.

NOVA TOVARNA IN RAZŠIRITEV TKALNICE

Že leta 1948 so predvidevali, da bo tovarna imela tudi lastno barvarno. Pomanjkanje barvarne je bilo za ves delovni kolektiv boleča rana. Vse dosedaj je bila tovarna v odvisnosti, saj je morala pošiljati surovo platno v druge barvarne. Z novo barvarno, ki je stala sto milijonov dinarjev, bo tovarna povečala asortiment svojih izdelkov. Do sedaj je zagotovila tržišče celov in inozemstvu. Okoli 50 odstotkov izdelkov izvažajo v Francijo. Po priznanjih, ki jih tovarna dobiva iz različnih držav, kamor izvažajo svoje izdelke, lahko sklepamo, da so njeni izdelki dobri in konkurenčni tudi inozemskim. Direktor nekakega velikega koncerna iz Francije je ob obisku dejal, da je navdušen nad organizacijo dela v tovarni in prav tako nad kvaliteto izdelkov. Podobna pismena priznanja je tovarna dobila tudi od drugod. Področati moramo, da do sedaj še ni prejela nobene pritožbe. To je za sluga delovnega kolektiva in vodstva tovarne, ki stalno vzpodbujajo delavke, da je le od kvalitete izdelkov odvisen napredek in dober

pje, saj bo 210 metrov dolgo in 42 metrov široko. V njej bodo namestili nič manj kot 22.000 vreten. Če se spomnimo na stare čase, ko je v velikih kmečkih sobah v zimskem času predlo prejo šest do osem predic, tedaj si šele lahko predstavljamo obsežnost nove predilnice.

Nova tkalnica, ki jo bodo začeli graditi skupno s predilnico prihodnje pomlad, bo imela 8000 kvadratnih metrov površine. V njej bo prostora za 480 statev, medtem ko jih ima sedanja 240. Ko bosta 1957. leta začeli obratovati v novih prostorih predilnica in tkalnica, bosta proizvajali letno nad 7.600.000 metrov različnih finih in polfinih tkanin. Tako se ni treba bati, da bi trpeli pomanjkanje oblačilnega blaga.

Še vedno je na domačem trgu občutno pomanjkanje takih tkanin. Pred vojno je Jugoslavija morala te tkanine uvažati iz inozemstva.

Načrt predvideva 700 milijonov dinarjev za gradnjo in opremo novih delov tovarne. Za stroje je predvidenih 2.400.000 dolarjev, ker jih bo morala tovarna dobiti iz inozemstva. Posebna komisija strokovnjakov bo šla v inozemstvo in na licu mesta pregledala stroje in plačilne pogoje različnih ponudnikov.

Vse potrebne načrte so izdelali strokovnjaki tekstilnega inštituta v Mariboru.

Tovarna bo lahko izdelala poleg bombažnih tudi umetna in sintetična vlakna.

S tako razširitvijo bodo zaposlili nadaljnjih 450 novih delavcev. To pa je tudi namen tovarne in odgovornih ljudi na okraju v Gorici. Ajdovščina ima za to vse pogoje. Z Novo Gorico je povezana z železnico in moderno cesto, ima dovolj vode in električne sile. Vodstvo tovarne in prav tako predsednik gospodarskega sveta OLO Gorica Mirko Remec zasledujejo pri tem cilj: ustvariti našemu delovnemu človeku doma take delovne pogoje, da bo s svojim delom doprinesel k dviganju življenjske ravni doma, v lastni državi. Ni več vzroka, da bi naši ljudje morali v tujino in tam prodajati svojo delovno silo kapitalistom. Za vse poštene in delovne ljudi je dovolj dela in kruha doma.

Da ne bo treba Martinu Krpanu tovoriti soli

Ko na ovinkih pri Črnem kalu zagledamo morje, navadno pomislimo je na kopanje, ladje in življenje mornarjev na razburkanem morju.

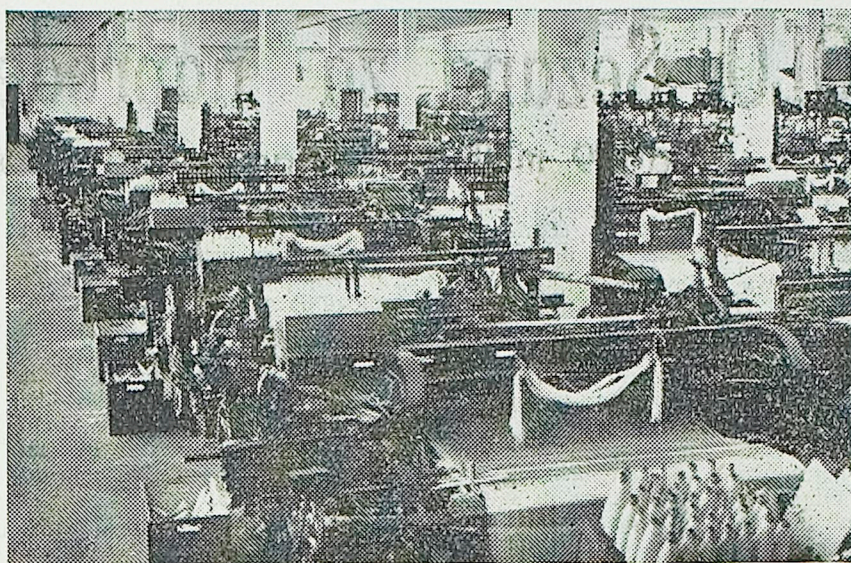
Morje pa ni samo vodovje, primerno za plovbo in turizem. Mnogo živalstva je v njem, kar lahko vsestransko ekonomsko izkoriščamo. In še nekaj nas vedno spomni na morje: bogastvo mrtve narave — sol.

Odvisno od lege na zemlji ima morje različen odstotek soli. Sedaj ko smo s Slovenskim Primorjem dobili tudi naše morje, bi bilo dobro povedati, kaj vse nam more dati njegova mrtva narava.

Iz vsakdanjih razgovorov, literarnih virov, še bolj pa iz dejstva, da imamo soline v Sečoveljah, Sv. Luciji in Strunjanu, ki so verjetno našemu Martinu Krpanu nudile zaslužek (takrat s prenosom, danes z prevozom), ve že skoraj vsakdo, da imamo tudi sol. Vendar je naša proizvodnja soli precej primitivna. Potrebna bodo še popravila in novotarije, da bomo poleg kuhinjske soli — kemično natrijevega klorida — dobili kaj več: magnezijevo sol, kalij (v manjših količinah) in brom.

Vsaka država gleda, da odpravi v čim večji meri tovarništvo in skuša oplemeniti surovino na licu mesta. Kaj vse lahko dobimo v tem primeru?

Prvič: pralno sodo-natrijev bikarbonat. Kaustično sodo in kalcijev klorid pa kot stranski produkt. Naša industrija rabi mnogo tega v steklarnah, tovarnah gline, topnega stekla, mila, pralnih praškov itd. Svetovna in domača uporaba je velika, kajti soda je osnovna suro-



240 statev se giblje in brni v veliki dvorani tovarne

ZDRAVSTVENA KONFERENCA V PORTOROŽU

Kakor smo že poročali, so se nedavno sestali v Portorožu zdravstveni in politični delavci, ki so razpravljali o stanju zdravstvene službe na področju nekdanje zone B, v zvezi z novimi državnimi mejami napram Trstu.

Okrajni predstavniki Sežane, Postojne, Gorice, Buzeta in Buj so podprli s svojimi izjavami načrt za novo bolnico, ki naj nadomesti postopoma začasne bolniške oddelke v Kopru, Izoli, Piranu in v Bujah. Področje nove bolnice v Izoli šteje 114.000 prebivalcev, od tega 72.000 v LR Sloveniji in 42.000 v LR Hrvatski. Skupno področje povezuje dve sosednji republiki v boju za zdravje, podobno kot se bolezni in zdravstvene potrebe ljudstva ne ustavljajo na republiških mejah. Po načinu razpravljanja in zaradi realističnega sodelovanja predstavnikov iz obeh republik pomeni zdravstvena konferenca v Portorožu dober vzgled, ki v zvezi z novimi komunalnimi skupnostmi gotovo ne bo ostal osamljen.

Iz razprave na konferenci navajamo nekatera mnenja, ki so že prodrla in ki se bodo uresničila prej ali slej.

Sekretar Sveta za zdravstvo LRS Lofze Piškur je sporočil, da je republiški Svet za zdravstvo in socialno politiko v Ljubljani osvojil

predlog, da je treba zgraditi novo splošno bolnico v goriškem in novo splošno bolnico v koprskem okraju. V koprskem okraju je potrebna nova bolnica iz zdravstvenih in iz političnih razlogov. Na tej bolnici ni zainteresirana edinole LR Slovenija, temveč obenem z njo tudi LR Hrvatska in vsa država.

Sekretar Sveta za zdravstvo LR Hrvatske Stipe Raić iz Zagreba je potrdil, da je pri njih prevladovalo naziranje, da zadoščajo zdravstvene ustanove v Puli in na Reki tudi za potrebe tistega področja, ki je gravitiralo na Trst. Podatki, s katerimi se je seznanil na konferenci, dokazujejo, da temu ni tako. Republiški Svet za zdravstvo v Zagrebu bo proučil material s portoroške konference in izpolnil svoje dosedanje stališče.

Rektor Medicinske visoke šole v Ljubljani Pavel Lunaček je izrazil zadovoljstvo nad odločitvijo o gradnji nove bolnice na najbolj primernem mestu nad Izolo in da je končano razdobje provizoričnih adaptacij, ki jih je na tem področju iskala potreba in ki so bile marsikdaj slabe in neprimerne.

Šef psihiatrične zdravstvene službe v Sloveniji Janez Kanoni je opozoril, da smo izgubili v Gorici 400, v Trstu pa 1100 postelj za duševno bolne in da v vsem Slovenskem Primorju še za nadomestilo nismo poskrbeli. Po njegovih izkušnjah je sorazmerno veliko število duševno bolnih v Istri v tesni zvezi z alkoholizmom, ki ga pred osvoboditvijo še nobena oblast v Istri ni preprečevala, temveč marsikaj celo podpirala.

Pomočnik sekretarja Tone Ravnikar je poudaril, da ne moremo misliti na razvoj industrije na Koprskem, če ne bomo poskrbeli obenem tudi za moderno zdravstveno službo.

Sekretar za socialno zavarovanje pri Zveznem izvršnem svetu Zdenko Has iz Beograda je opozoril na reševanje zdravstvenih vprašanj v skladu s splošnim razvojem, specifičnimi potrebami in z našimi možnostmi v zveznem merilu.

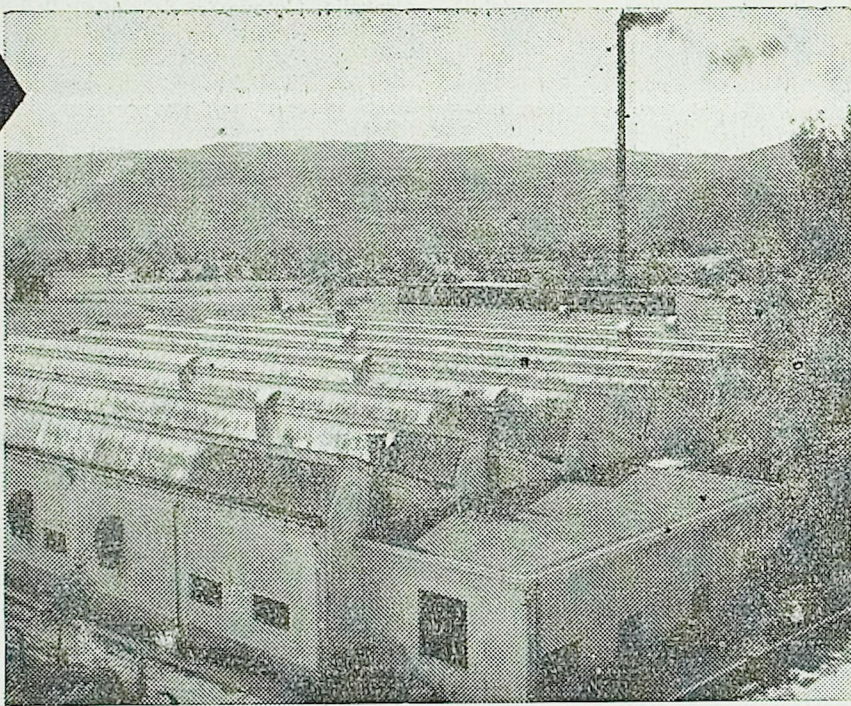
Šef Zdravstvenega doma v Kopru Polde Hladnik je podprl pobudo za novo bolnico z vidika terenskih zdravnikov in v interesu preventivne zdravstvene službe. Poudaril je zdravstveno-prosvetni pomen bolnice kot osrednje zdravstvene ustanove.

Docent kirurške klinike v Ljubljani Mirko Derganc je poudaril nujnost realnega sodelovanja LRS in LRH na skupnem področju izolske bolnice. Marsikje v Jugoslaviji segajo geografsko in gospodarsko strnjena področja v dve sosednji republiki. Administrativne meje ne bodo smele sekati enotnih gospodarskih interesov in ne utegnjevati naravnih zdravstvenih območij.

Predstavniki VUJLA Jevrem Djurović se je zahvalil udeležencem konference v imenu komandanta Miloša Stamatovića, ki odhaja na novo službeno dolžnost v Beograd, odkoder po podpiral po svojih močeh zdravstveni napredek teh krajev, kakor je VUJLA doslej storila, kolikor je bilo v njeni moči.

TOVARNA ŠČETK „ISTRA“ V KOPRU
Odkupuje kršin in bele prane
ščetine po najvišjih dnevnih cenah

BIC



Tako izgleda zunanjo st obnove tovarne

še zgradbe so Italijani začeli uporabljati začasne vojašnice, kjer so črnosrajčniki kazali svoj apetit po nadaljnjih zavojevanjih Slovenije in Dalmacije.

Osvoboditev Primorske je našla predilnico v žalostnem stanju in razdejanju, ki so ga povzročili italijanski, nemški in belogardistični »junaki.« Takratni PNOO za Slovensko Primorje je del prostorov odločil za novoustanovljeno tovarno likerjev in sadnih izdelkov, del pa avtoprevoznikemu podjetju za garaže in mehanične delavnice. Prebivalci Ajdovščine in okoliščin vasi pa so želeli, da bi vsaj delno obnovili tekstilno tovarno. Da bi dosegli svoj namen, so poslali vladi LRS več prošnji. Ta je prošnje in predloge proučila in konec leta 1948 izdala odločbo, da se novejši del bivše predilnice adaptira in tam postavi tkalnica z imenom: »Tekstilna tovarna v Ajdovščini.« Odločbo je prejela Glavna direkcija tekstilne industrije LRS, ki je za direktorja imenovala tovariša Pavleta Kamenška.

Vloga novega direktorja je bila izredno težavna, saj je že po prvem ogledu stavb ugotovil, da ga čaka zelo veliko dela, preden bodo zabrisani sledovi vojne vihr. Izbrati je moral strokovni kader, ki ga

glas tovarne. Zato razumejo in se trudijo, da si pridobijo čimveč znanja.

Ta tovarna je verjetno edina v vsej Jugoslaviji, kjer so se vsi delavci in delavke na posebnih tečajih usposobili za delo v tovarni. Na tečajih so si pridobili potrebne teoretične znanja, ki ga pri delu nujno potrebujejo. Tečajji imajo še večji pomen za te kraje, ki so bili četrto stoletja pod vplivom potujočevalnih sol. Na tečajjih, ki jih vzdržuje tovarna, poučujejo profesorji gimnazije in strokovnjaki tovarne.

Pri zaposlitvi imajo vedno prednost sirote in socialno ogroženi delavci in delavke. Vodstvo tovarne ne vzame nobene nove delavke brez predhodnega sporazuma z uradom za delo in mestnim ljudskim odborom.

GRADILI BODO NOVO PREDILNICO

Tovarna ima močno delovno zaledje, saj je na vsem Goriškem okrog 740 žena in deklet, ki si želijo zaposlitve. To so večinoma kmečka dekleta, ki jih odlikuje pridnost in velika nadarjenost. Novemu delu v tovarni se hitro privadijo.

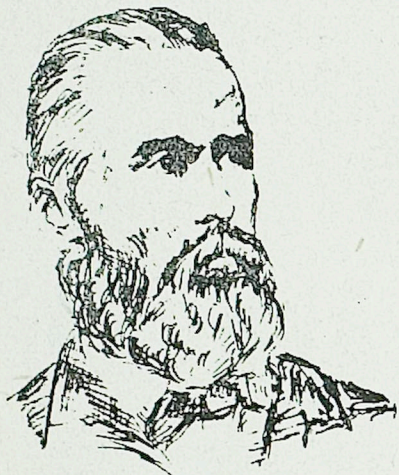
Nova predilnica bo veliko poslo-

SIMONU JENKU V SPOMIN

27. oktobra je preteklo 119 let od rojstva in 18. oktobra je minilo 55 let od smrti Simona Jenka, pesnika Sorskega polja.

»Jasne lica Ti ni življenje kazalo, grenkosti kupo Ti polno si pil, sladkega malo užil.«

Tako je označil pesnikovo kratko življenje Josip Stritar v svoji elegiji ob njegovem preranem grobu. Nič na zunaj velikega ni na njegovi življenjski poti, so pa ostri drobci, ki sestavljajo tragedijo človeka, usodo slovenskega pesnika, ki je tako podobna usodi skoraj vseh naših starejših pesnikov in pisateljev. Izredna otrokova nadarjenost, ki jo navadno spremlja neutešna želja po tuji učenosti, ga je iztrgala lepota gorenske narave, ki so raznežile njegovo pesniško srce in razbistrile njegovega duha, niso pa dovolj okrepile njegovega slabotnega telesa za življenjsko borbo, ki ji je šel naproti. Ko se je s tovariši nekoč tehtal in so ga le-ti zbadali zaradi njegove majhne telesne teže, ki ni znašala niti 56 kg, se je samozavestno pošalil: »Saj duh nič ne tehta!«.



Pesnik Simon Jenko

Šolanje od osnovne šole v Smledniku in preko normalke v Kranju in gimnazije v Novem mestu in Ljubljani, ga je pripeljalo na razpolje, na kakršnem so se do nedavna znašli navadno vsi naši knjižni študenti, namenjeni od staršev za »gospoda«, sami pa usmerjeni drugam, v svobodne inteligentne poklice. Kako naj bi rešil ta problem on-materin ljubljencec, siromak, ki mu ni imel kdo plačevati šolanja? Zato je poskusil z bogoslovjem, a ni šlo, odšel je za sošolci na Dunaj na filozofijo, potem na pravo, preživljajoč se z inštrukcijami in s podporami ter s honorarji, ki jih je prejemal za svoje pesmi. Rad bi se bil oddahnil od revščine in stradanja, pa se je za dve leti prepustil udobnemu življenju, ki mu ga je nudila gospa Reinlein kot inštruktorju svojih otrok. Zajel ga je val burjujskega razkošja, ki mu ga je nudila tuja žena, da bi ga osvojila. In pesnik se mu je v svoji borbi začasno predal.

Koprška »Svoboda« je imela koncert v Sežani

V torek zvečer je imelo v sežanski kinodvorani koncert DPD »Svoboda« iz Kopra pod vodstvom svojega dirigenta Vladimira Lovca. Zbor je zapel dvajset borbenih, narodnih in umetniških pesmi, ki kljub solidnosti izvajanja in dobri interpretaciji niso prišle do veljave zaradi neakustične in mrzle dvorane. V imenu sežanske občestva in njihove »Svobode« je izrekel pevec dobrodošlico tov. Kjuder Ivan in je povabil Koprčane, naj bi jih prav kmalu zopet obiskali. Obžaloval pa je, da ni bila dvorana tako polna, kot bi pevci zaslužili in tako so bili Sežanci zopet enkrat zaradi svoje nezainteresiranosti pri krajsjani na našo lepo pesem. Mogoče gre majhen obisk tudi na račun slabe propagande, saj od tridesetih letakov, ki so jih poslali Koprčani v Sežano, ni bilo v bližini kinodvorane niti enega. Prihajali so tudi ljudje ki so zadnji hip slušali, mo zvedeli za koncert in so se jezili, zakaj nikjer nič ne piše. Vendar pa moramo priznati, da je tisto občinstvo, ki je bilo v dvorani, pozorno sledilo izvajanju programa in da je pevec za vsako pesem nagradilo s hvaležnim in odobravaljočim ploskanjem.

Z. L.

jal, a ni se mu nikoli popolnoma vdal. Vabljivo je bilo to življenje, lahkoživec bi mu sledil, bi prevpil svoj razum in pozabil na svoj pones, a Jenko je bil mož razuma in volje. Po dveletni borbi in omahovanju je vstal močan in odločen, pretrgal vse ljubezenske vezi z Reileinovo in se vrnil v domovino, »ki ji na tujem zvesto vedno je hranil srce«.

V skrajni denarni zadregi mu je pripomogel Fran Levstik, ki mu je poslal založnika za njegove pesmi. Zbral in izdal jih je Jenko pred 90 leti v novembru 1864 z letnico 1865. Je to edini zvezek njegovih pesmi, vendar zadostuje, da ga je narod sprejel med svoje velike sinove, tiste ki, so bili vselej z njim, zanj delali in živeli. Poslej ni več ustvarjal. Skromno plačani odvetniški koncipient je živel v Kamniku in Kranju, v tesnem provincialnem okolju, kjer se ni mogel več razgibati njegov pesniški duh. Neurejeno samsko življenje, prekomerno kajenje in življenjska zagrenjenost so rahljale njegovo zdravje, ki nikoli ni bilo čvrsto, in pospešile njegovo smrt. Na njegovem nagrobnem spomeniku v Kranju bereš preproste verze iz njegove pesmi »Gori«:

»Ko jaz v gomili črni bom počival in zelen mah poraste nad menoj, veselih časov srečo bo užival, imel bo jasne dneve narod moj!«

Trdna je bila njegova vera v vselejšo bodočnost slovenskega naroda, o kateri so tedaj, v času obnovljene germanizacije, sanjali mladi v svojem ilirsko-romantičnem rodo-

ljubju, ki mu je dal Jenko izraza v budnicah in drugih rodoljubnih pesmih n. pr. Naprej!, Adrijansko morje, medtem ko je drugod glasnik tako imenovanega »katastrofalnega« slovanstva, n. pr. Slovenska zgodovina, Samo.

Tretjina Jenkovih pesmi je ljubezenskega značaja. Te pesmi so izliv njegove mladosti, zato so spočetka razposajene, prešeme, včasih celo objestne, pozneje pa intimne, doživljene, pristne in zato lepe. V njih in prešernovske tragike, Jenkova tragika se suče okoli njegove revščine in ta mu narekuje globoke osebnoizpovedne občutene pesmi, kot so: V brezupnost, Ptici, Korak v življenje, Pesem obupančeva, Trojno gorje itd. Nekateri od njih so prava obtožba družbe, ki je šla hladno mimo tako težkega položaja bednega pesnika.

Mimo miselnih ima Jenko nekaj satiričnih in epskih pesmi, romanc in balad, ki jim je motiv vzet iz življenja, oblika pa je preprosta narodna. Zato so nekatere tudi ponaredele: Zimski večer, Knezov zet.

Tudi v pripovednikih bi se bil razvil Jenko, saj je s svojimi tremi pripovednimi spisi: Spomini, Tilka, Jeperski učitelj, ki jih je objavil v Slovenskem glasniku, pomagal ustvarjati temelje slovenski prozi, ki so rasli iz mladostne generacije, potel, ko ji je Fran Levstik pokazal pot in smer.

To je v skromnih obrisih podoba Simona Jenka, pesnika svoje zemlje in svojega časa. Njegova pesem se po globini in moči ne more meriti s Prešernovo, po svoji melodioznosti ne z Gregorčičevo, a je naravno preprosta, pristno doživljena in zato prijetna in še danes živa.

L.B.

»KRONIKA«

Časopis za slovensko krajevno zgodovino

»Kronika« začne svoj drugi letnik. Revija, ki je nekako nadaljevanje predvojnega »Kronike slovenskih mest«, si je v enem letu pridobila širok krog bralcev kakor tudi sotrudnikov. Zato je prav, če na kratko poročamo o vsebini prve številke drugega letnika.

Ivan REGENT objavlja nekaj »Utrinkov iz neobjavljenih spominov«, kjer opisuje nastanek in rast socialnodemokratskih gibanj na Primorskem od leta 1905—1926, ko je tudi komunistična partija na Primorskem morala preiti iz polilegalne v ilegalno. Spominja se tovaršev, ki so z njim delovali, in ki so bili idejni in praktični voditelji gibanja: Antona Jernejčiča, Jožeta Kopača, Franceta Milest, Jožeta Petajna, Rudolfa Golouha, dr. Ferfolje in dr. Dermote, Rovana, Cijaka, S. Kosovela, Vodopivca, Jožeta Srebrnič in drugih. Spis je tudi lep doprinos za osvetlitev odnosov s KPI in za razvoj lista »Delo«.

Obširen je tudi prispevek »Ilegalni tisk v delavskem gibanju v Ljubljani okrog osemdesetih let prejšnjega stoletja«, ki ga je napisal dr. Rudi KYOVSKY. Avtor v njem kaže, kako ogromno vlogo je odigral ilegalni tisk. Prvi letaki so se v Ljubljani pojavili leta 1873. Bogat ponatis teh tiskovin, obtožni članek lepo ilustrira.

»O rimskem obdobju na Slovenskem« piše A. SASEL. Omejuje pa se samo na izkopanine, in sicer na napise. Nekaj takih primerov obravnava in objavlja tudi fotografske posnetke.

Drugi članek, ki govori o naših krajih, je Sergija VILFANA »Koprski glavar Slovanov«. Prispevek skuša osvetliti vlogo, ki jo je igral v avstrijsko-beneški vojni 1. 1508—1516 koprski glavar Slovanov Pasquale Ingaleo. Avtor se opira na že postavljene trditve in objave in skuša točneje določiti vlogo in oblast, ki jo je koprski poglavar Slovanov združeval v sebi.

Zelo zогato in široko zasnovano pa je pisanje Dragutina CVETKA »Ljubljanska Glasbena Matica in njen pomen«. S točnim, vestnim in razumljivim razčlenjevanjem nam odkriva vse Matično delovanje, osvetljeno z ozadjem družbenih in političnih razmer v prejšnjem stoletju. V tem odlomku (članek se bo nadaljeval) seže pisec do leta 1896, ko je glasbena Matica dobila stalne prostore v Vegovi ulici, kjer je še danes.

Pregled v življenje in strukturo ene izmed slovenskih vasi, v tem primeru Iške vasi pri Ljubljani, nam odpira Vladimir BONAC. Iz-

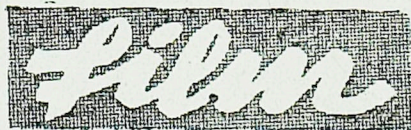
sledki se opirajo na tri prehodna leta 1941—1948—1953, ki so bila za to vas izredno važna. Članek je vsekakor lep doprinos na polju, kjer je komaj več kot zorana ledina.

Sledi končno še en članek, ki po svoji zanimivosti morda še presega katerega od gornjih, in sicer »Javna razsvetljava v stari Ljubljani« izpod peresa zdaj že umrlega Alojzija POTOČNIKA. Pisec nam odkriva vse, kar je bilo v zvezi z razsvetljavo dobiti v virih od l. 1582 pa do 1950. leta. Živo in tehtno napisan članek o takem urbanističnem problemu je vreden vse naše pozornosti.

France DOBROVOLJC objavlja nov dostavek k Cankarjevi bibliografiji, v njem navaja 16 novih enot, ugotovljenih izpod Cankarjevega peresa.

Številko zaključujejo trobna poročila.

Prva številka drugega letnika »Kronike« je izredno bogata. Taká revija si bo nedvomno pridobila simpatije bralce. M. Breclj



IZ SPOMINOV LÉONIDA MOGUYA

Kdo je Léonid Moguy? Precej znan francoski filmski režiser, ki je pa še bolj znan kot eden najuspešnejših iskalcev novih talentov. Treba je precej poguma, da neko poveri glavno vlogo v filmu popolnoma novemu človeku. To se je zgodilo n. pr. pri prvem njegovem filmu. Poverili so mu režijo filma »La Micoche«. Toda že po štirih dneh je napravil skandal. Izjavil je namreč, da filma ne bo snemal s tisto glavno igralko, ki so mu jo določili. Da je sicer lepa, ampak v vlogi mlade, nesrečne matere nemogoča. Nič ni pomagalo, da so mu dopovedovali, da je bila vloga napisana nalašč zanjo. Dvesto deklet je šlo čez oder.

»Nekega dne«, pravi, »zagledam mlado dekle z zgaranimi rokami, zelo revno oblečeno. Molčeča je, žalostna, a ima silno lepe oči. Ko se približa h kameri, dobi strašno tremo. Zato sva začela najprej s kavo in kruhom, ker že ves dan ni ničesar jedla.«

Vsem kandidatkam je povedal, da morajo v igri pokazati lakoto, bolezen in obup. Njej ni dal nobenih

Kulturne beležke

Milko Kos: Urbarji Slovenskega Primorja, II. del

IZDALA SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI V LJUBLJANI 1954. 412 STRANI

Ogromno delo Milka Kosa, ki pod skupnim naslovom »Srednjeveški urbarji za Slovenijo« izhaja že vrsto let, je sedaj zajelo zgodovinarjevo rodno pokrajino, Slovensko Primorje. V prvem delu teh Urbarjev je leta 1948 objavil Tolminski urbar iz leta 1377, zdaj mu v drugem delu sledijo Goriški urbar ter Urbarji za Devin, Senožeče, Prem, Potojino in Vipavo.

Dodani so še: Urbar rodbine Longo za kraje na Tolminskem, v Beneški Sloveniji in Goriških Brdih, Mozaški urbarji za Rezijo, Solkan in Branico.

Bogato, 412 strani obsegajočo publikacijo je avtor razdelil v Uvod, kjer govori o rokopisih, in poglavja: Zemlja, Uprava, Gospodarstvo, Prebivalstvo. Drugi del knjige zavzemajo Teksti, Imenik krajev in oseb ter Stvarni imenik. Zemljevid ki je priložen, prikazuje zemljiško-posesniško razdelitev slovenskega ozemlja v srednjem veku.

Kljub temu, da je gradivo znanstveno obdelano, vendar je v vsaj nekaterih poglavjih dostopno tudi preprostem bralcu. In koliko je pri nas ljudi, ki se za zgodovino, posebno svoje ožje zemlje, zanimajo, a jim človek ne more ničesar dati v roke! O takem delu se porodi misel: kako krvavo potrebna bi bila knjiga ali knjige, ki bi v preprosti besedi, a na znanstveni podlagi odkrivala našemu človeku njegovo preteklost. Iz takih knjig bi rasel čut do lastne zemlje in ljubezen, ker ljubiti je mogoče samo to, kar poznaš. In čim bolje poznaš, tem vztrajneje in močnejše ljubiš.

Slovensko narodno gledališče v Trstu je 28. oktobra uprizorilo v dvorani v Škledju svojo drugo premiero v tekoči X. jubilejni sezoni. Nastopili so z Ben Johnsonovo komedijo »Volpone«. Uprizoritev je bila režijsko in igralsko na višku in jo lahko gledališče uvrsti med svoje najbolj uspele uprizoritve. Člani gledališča upajo, da jim bo kmalu na razpolago tudi dvorana Avditorija v Trstu.

Mestno gledališče v Ljubljani je uprizorilo premiero komedije Cristophra Fryja »Gospa ne bo zgorela«, za katero pravi kritika, da jo moraš gledati dvakrat ali trikrat, da prodrš v njeno bistvo in razumeš njen smisel. Fry sam pravi, da je gledališče praznik, ki nas dvigne, da nadaljujemo življenje s polnimi silami.

Letošnjo sezono je začela ljubljanska drama z Rostandovim »Cyranojem de Bergeracom«. Srečanje s tem bleščečim delom pomeni še danes velik dogodek za slehernega

navodil. Ko je zvedela, da je sprejela, je Madeleine Robinson planila v jok.

V istem filmu je poskusil tudi z nečakinja Jeana Gabina. Toda doma je niso pustili nastopati. Zato je pripeljala svojo najboljšo prijateljico, naj igra namesto nje. »Pred mano se pojavi drobna 15-letna punčka, ki je tako preplašena, da ne spravi iz sebe niti besede. A hipno-



Ava Gardner še vedno gradi svojo slavo na ekstravagantnih oblekah in globokih dekoltejih

igralca in gledalca. Cyrano je nastopil svojo zmagovito in nesmrtno pot čez vse velike odre sveta leta 1897, ko so ga v Parizu prvič predvajali. V Ljubljani se je predstavil zdaj četrti. Pri uspehi prireditvi so sodelovali naši najboljši dramski igralci.

Druga letošnja premiera ljubljanske Drame je bila delo pisatelja Irwina Shwava »Dobri ljudje«, ki ga pritevajo k vrhunskim stvaritvam sodobne ameriške dramatike. V majhnem izrezu in majhnem dogodku nam oriše pisateljsko ameriško podzemlje, izkoriščanje, silo in zločin. In vendar je to pravljica o dobrih ljudeh, dveh starih ribičih, ki živita težko življenje.

V Moderni galeriji v Ljubljani razstavlja naš primorski slikar Veno Pilon, katerega ime je tesno povezano s »Klubom mladih«, ki so predstavljal avangardo ob koncu I. svetovne vojne. O razstavi bomo še poročali.

Svoj osemdeseti rojstni dan je praznoval 28. oktobra naš pisatelj Fran Ksaver Meško. Meškov pisateljski način nam kaže vse značilnosti prelomnice iz realizma ter naturalizem v našo moderno. Posvetil se je predvsem prozi, romanu, drami, noveli in povesti, v katerih je dosegel višek svojega ustvarjanja. Poleg Cankarja je Meško slovenski pisatelj, ki je najbolj prodr v tujino.

Ljubljanska opera je začela novo sezono 1. oktobra, in sicer z Verdijevim »Plesom v maskah«, ki je doživel svojo krstno predstavo na ljubljanskih deskah že l. 1897. Obšinstvo je premieri »Ples v maskah« vosvetilo mnogo več pozornosti, kot drugi premieri, obnovitvi »Soročinskega sejma«, delu Modesta Musorgskega. Ljubljanska opera ni mogla postreči z večjim kontrastom, kot je italijanski ritem in belkanto ter ruski narodna motivika.

Dne 2. in 3. novembra se je začel v Sarajevu plenum Zveze filmskih delavcev Jugoslavije. Razpravljajo o strokovnem izpopolnjevanju filmskega kadra, o koprodukciji, o proslavi 10-letnice jugoslovanske kinematografije in o mednarodnem filmskem festivalu v Dubrovniku. Posebno pozornost bodo posvetili osnutku zakona o kinematografiji.

Jugoslavija bo sodelovala na mehiškem knjižnem sejmu, ki se bo začel 20. novembra. Na prošnjo skupine mehiških književnikov in umetnikov, ki so med drugim ponudili naši državi tudi brezplačen prostor, so poslali te dni v Mehiko okrog 70 knjig raznih naših založb.

tizirale so me njene oči, velike, polne izraza. Zaigrala je odlično in imela velikanski uspeh. Ime ji je Michèle Morgan.

Nekoč je šel v Hollywood, kjer je pripravljaj svoj film »Tragični sestaneček«, a ni imel partnerke za Georga Rafta. Na nekem sprejemu je opazil izredno lepo žensko z globokim dekoltejem in brezhibno postavbo. Pozanimal se je, kdo je in izvedel, da je to žena Mickeya Rooneya. Stopil je k njej.

— Bi hoteli k filmu? Lepo postavite imate.

— Pa talent tudi.

— To bomo šele videli.

Dva dni pozneje pride na oder ista ženska v ekstravagantni domači halji.

— Slecite tisto reč in oblecite navadno moško haljo!

Potem so počakali, da je dobila in končala živčni napad, nato so stekle kamere in Ava Gardner je nastopila pot filmske zvezdnice.

Tudi Anna-Maria Pierangeli je začela podobno. Zagledal jo je, ko je prišel k znanki na obisk in je brez uvida vzdihnil: »To je moja princesa!« Mislili so, da je znorel. Ko se je opravičil, jo je povabil na poskusno snemanje. Toda doma o tem še slišati niso hoteli. Zato sta delala skrivaj in spet uspejala.

Se dolgo vrsto njegovih večjih ali manjših odkritij bi lahko našli, med njimi Rossano Podestà, Sophio Loren itd., pa naj bo za danes dovolj.

RUPNIK VINKO:

O NAŠI MLADINI, KI NI ZDRAVA

Zdravega otroka rad vsak pogleda, medtem ko se ozremo z mešanimi občutki na defektne t. j. takega, ki ni zdrav (gluhi, slepi, invalidni, duševno zaostali in z drugimi napakami). Tej mladini smo v zadnjem »Tednu otroka« v našem o-kraju posvetili nekoliko več pozornosti tudi s tem, da smo v nekaterih krajih imeli predavanja z namenom, da zainteresiramo in opozorimo našo javnost ter merodajne činitelje na pereče vprašanje, ki nas mora resno skrbeti. Resne skrbi so to zato, ker leže vzroki na pak defektne mladine globoko v narodu samem. Naša današnja družba se zanima, kakšna je mladina, kako se vzgaja in kako dorašča. Se bolj mora veljati zanimanje defektnim otrokom. Kajti če je normalnim ljudem potrebna za življenje splošna šolska izobrazba, je šola tembolj potrebna defektni mladini, ki bi sicer ostala v breme staršem, oblasti in javnosti, kot se je to dogajalo pred našo osvoboditvijo.

Po zadnji statistiki defektne mladine v naši državi je bilo 1950. leta 19% slepe, 24,9% gluhe, 7,6% duševno zaostale in 28,5% vzgojno zanemarjene dece po posebnih zavodih. V primeri z letom 1939 se je v Sloveniji dvignilo šolstvo za duševno zaostale po številu učencev

bogatega človeškega duha, najdemo ogromno galerijo otroških tipov najrazličnejše narave in stopnje defektnosti. V splošnem ločimo tri vrste duševno zaostalih otrok: debilne (lahki slučajji duševne zaostalosti), ki se težko razvijajo; imbecilne težji slučajji duševne zaostalosti, ki dosežejo v najboljšem slučaju duševni razvoj osemletnega otroka, in idiote (najtežja oblika duševne zaostalosti) z duševno razvostjo dvehletnega otroka. Za prve imamo v Sloveniji internate in pomožne šole, oz. vzgojne zavode v Ljubljani, Kamni Gorici in Portorožu, samo šole pa v Mariboru in Celju ter oddelek pri vseh višje organiziranih šolah. Za težje in najtežje slučaje duševne abnormalnosti sta zavoda v Hrastovcu v Slovenskih Goricah in v Dornavi pri Ptuj.

Težje ločimo druge vrste defektne mladine. Slabovidnega otroka, ki komaj spoznava predmete v svoji bližini, zamenjujemo navadno s kratkovidnim. Gluhonemo dete je gluho od rojstva ali pa je oglušelo v času, ko še ni znalo govoriti. Gluhi otrok je lahko oglušel, ko se je že naučil govoriti. Težko naglušno dete ima tako slabe ostanke sluha, da ne more slediti pouku in osnovni šoli. Nemo dete sliši, a ne govori.

navadno naleže v času učenja govora ali v prvih razredih osnovne šole s posnemanjem nezdravega govora drugih otrok. Med njimi trpe najbolj jecljavci, predvsem zaradi zasmehovanja. Včasih si jih privoščijo celo na javnih prireditvah, s čimer dajejo tem pacientom obelježje smešnih pojav. Samo logopedi t. j. učitelji, ki zdravijo oz. skušajo popravljati to hibo, vedo, kako težka je ta motnja in s kako težavo jo zdravimo. Za otroke z govornimi motnjami odpirajo v Sloveniji po vseh večjih središčih logopedске šole, t. j. šole za odpravo oz. zdravljenje govornih motenj.

Invalidna deca ima razne telesne nedostatke in izmalichenosti. So brez ene ali obeh rok ali nog, s skrivljeno hrbtnico, tuberkulozo v kosteh itd. Ti otroci imajo svoje posebne šole in internate.

(Dalje prihodnjic)

Naša kuhinja

JETRNE REZINE

60 dkg telečjih jeter, sol, poper, 2 žlici gorčice, 4 dkg moke, 6 dkg masti, sok 1 limone.

Jetra zrežemo na rezine in jih z dlano potolčemo, osolimo, popopravimo. Rezone namažemo z gorčico ter jih po obeh straneh povlamo v moki. Nato jetrne rezine spečemo na razbeljeni masti. Še vroče pokapamo z limoninim sokom in takoj serviramo.

ŠPANSKA GRMADA

60 dkg bele kruha, 1/2 l mleka, 3 rumenjaki, 1/4 l sladke smetane, 8 dkg sladkorja, 1/2 kg rabarbare ali poljubnega sadja (dobro so tudi kuhane suhe češnje), 10 dkg sladkorja, ščepec cimeta, sneg iz 3 beljakov, 8 dkg sladkorja.

Kruh zrežemo na tanke rezine in ga namočimo v mleko. Posebej penasto umešamo rumenjake in sladkor in pridenemo nazadnje še smetano. Sadje zrežemo na rezine ali krlje in ga potresemo s cimetom in sladkorjem ter zmešamo.

Pekač ali kozico namažemo z maslo in potresemo z drobtinicami. Na dno zložimo polovico namočenega kruha. Cezenj zlijemo polovico umešanih rumenjakov, sladkorja in smetane. Vse skupaj obložimo s sadjem. Na sadje zložimo še ostalo polovico kruha in to po vrhu polijemo še z ostalo polovico smetane, sladkorja in rumenjakov. Grmado denemo v pečico in jo spečemo. Ko je pečena, jo namažemo enakomerno s snegom iz beljakov. Postavimo ponovno v pečico, da sneg na vrhu zarumeni. Grmado zrežemo na lepe rezine.

Sneg pripravimo tako, da najprej beljake stepemo, potem pa jim polagoma pridevamo sladkor in oboje stepamo, da postane gost.

SPINAČNA OMAKA

1 kg špinata, slan krop, 5 dkg surovega masla, ščepec popra, 5 dkg moke, 6 dkg čebule, 3 strok češna, 1/4 l mleka.

Špinato očistimo, operemo in prevremo v slanem kropu, ki naj ga bo čim manj. Iz masla in moke naredimo svetlo prežganje, mu dodamo najprej sesekljano čebulo. Ko ta zarumeni, dodamo še strt česen. Prežganje gladko razkuhamo s špinatno vodo. Nato mu dodamo odcedeno in sesekljano špinato. Po potrebi zalijemo špinato z mlekom in tudi še s špinatno vodo. Omako lahko izboljšamo z žlico kisle smetane.

Drobni nasveti

V novi emailirani posodi najprej prevremo mleko in jo šele potem rabimo tudi za druga jedila. Z mlekom se email utrdi, da posoda prehitro ne razpoka in se email ne začne luščiti.

Tudi najtrša krtača postane sčasoma mehka. Posebno če jo rabimo za nohte in se med ščetinami nabira mlo. Če jo bomo od časa do časa položili v mrzlo, okisano vodo, bodo ostale ščetine vedno trde.

Raskava koža postane mehka, če vodi, v kateri se umivamo, dodamo nekaj mleka, katerega maščoba se vpija v kožo in jo napravi mehko.

Kuhinjske deske sčasoma potemne. Če jih izmijemo z vodikovim superoksidom, bodo postale spet bele in svetle.

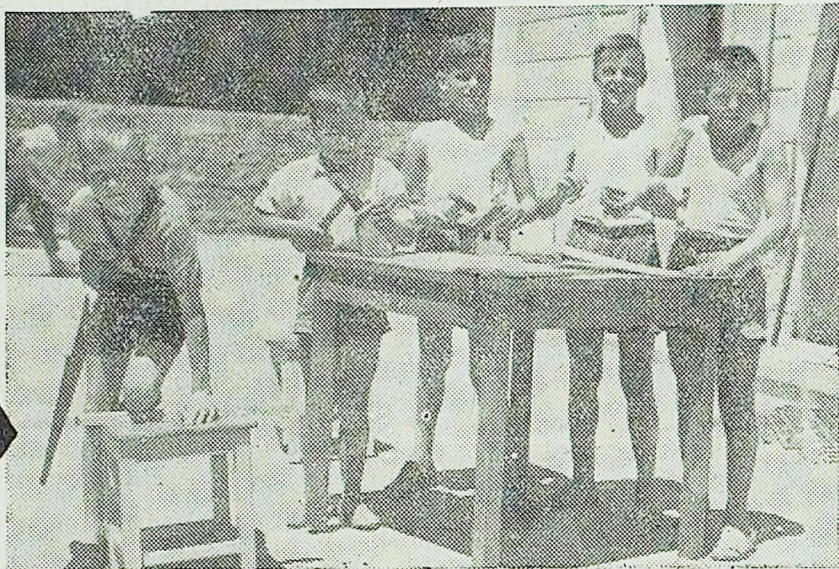
ohranjeno vedno sveže meso, posod na svetu pa bi lahko imeli, ne glede na letni čas, vedno sveže sadje in zelenjavo. Toda kako dolgo bo trajalo, da se nam bo ta sen uresničil?

V laboratorijih neke ameriške tovarne mesnih konserv delajo že s strojem, ki proizvaja beta-žarke. S tem problemom se ukvarja cela vrsta strokovnih ustanov. Ameriška vojska in mornarica sta postavili dalekosežni načrt konserviranja. Najbolj važno je pri tem konserviranje za podmornice in ladje, ki morajo po poti obnavljati svoje zaloge živil, kajti zelo omejen je prostor, kjer lahko postavijo hladilnike. Toda če bi imeli meso, sadje in zelenjavo konservirano na ta način, ne bi sploh rabili hladilnikov in bi hrano lahko hranili kjerkoli.

Poskusi, ki jih delajo, so dvovrstni. Z močnimi stroji visoke napečnosti zrači živila z beta-žarki, ali pa izločijo živila naravnemu gama-zračenju z radioaktivnim kobaltom. Uporabo radioaktivnega kobalta je zahtevala komisija za atomsko energijo ZDA. Nevarne radioaktivne odpadke, ki nastajajo kot stranski proizvodi v tovarnah atomske energije, morajo shranjevati v podzemskih prostorih, ki so zavarovani pred potresom. Prišli so na misel, da bi lahko te odpadke koristno porabili. Prav gotovo so še toliko močnejši, da bi lahko z njimi konservirali živila.

Sistem ogledala omogoča vpogled v prostor, kjer živila zrači. Samo nekaj centimetrov daleč od radioaktivnega kobalta se vrtijo na električnih kolesih velike doze konserv. Seveda je od začetka strokovnjake skrbelo, če ne bodo tako konservirana živila postala radioaktivna. Toda ugotovili so, da postanejo materije samo takrat radioaktivne, če deluje na njihova jedra tako velik izvor energije, da spremeni strukturo jedra. Žarki, ki jih uporabljajo pri konserviranju, pa niso tako močni. Pri živilih ni mogoče ugotoviti da bi se jim spremenil okus ali da bi škodile čistim, ki jih uživajo.

Niso pa še ugotovili, ali je bolje konservirati živila z umetnimi žarki, ki jih proizvedejo stroji, ali z naravnim zračenjem z radioaktivnimi snovmi. Žarke, ki jih proizvajajo stroji, lahko uporabljajo za sterilizacijo živil v velikosti običajne škatle sardin, toda zadošča delček sekunde. Radioaktivno zračenje pa ima veliko probojno moč, ki sterilizira največjo konservno škatlo, toda za to potrebuje nekaj ur. Oba načina obetata dobre rezultate pri mesu, ribah in zelenjavi. Seveda pa bo preteklo še nekaj časa, predno bomo lahko kupili tako konservirano hrano v trgovinah.



Gojenci vzgojnega zavoda »Elvire Vatovec« v Portorožu pri ročnem delu

za 190%, za gluhe 120%, za slepe 292%, za vzgojno zanemarjene 466%; odprla se je tudi nova šola za invalide otroke ter šole po bolnicah, sanatorijih in okrevališčih. S tem pa še ne moremo biti zadovoljni, kajti vkljub temu je bilo v preteklem šolskem letu le 19% duševno abnormalnih otrok v pomožnih šolah in vzgojnih zavodih, 22% vzgojno problematičnih v vzgojalniščin, 54% gluhonemih, 80% slepih in 24% invalidnih otrok v posebnih zavodih. Vsi drugi so ostali izven specialnega obravnavanja. Poleg tega imamo še lepo število močno naglušnih, sluhonemih, otrok z govornimi hibanji, močno slabovidnih, za katere smo do sedaj malo napravili.

Ustava nove Jugoslavije iz leta 1946 predpisuje obvezno šolanje za mladino obeh spolov. Nova Jugoslavija rešuje to vprašanje socialistično, stari režimi in družba so to izvrševali karitativno. Cilja vzgoje in šolanja defektne mladine v novi Jugoslaviji sta popolna rehabilitacija teh otrok, t. j. oskrba splošne izobrazbe in dela, dočim je stara država sicer skrbela nekaj za šolo, oskrbo dela defektne mladine pa je prepuščala privatni iniciativi raznih dobroteljskih društev. V naši državi je zato rešitev vprašanja defektne mladine resna zadeva in tudi vsa naša javnost mora smatrati borbo za socializem tudi borbo za znižanje defektne mladine. Prepričani smo, da bomo žalostne posledice dela starih jugoslovanskih režimov in okupacije nad našo mladino odpravili postopoma z izboljšanjem splošnega življenjskega stanja.

Katere so vrste defektnih otrok? Omenjamo jih zato, ker jih vsi naši ljudje ne poznajo. Slepega, gluhonemega in invalidnega otroka hitro ločimo od ostalih. Tudi duševno zaostalega nekako uganemo, vendar težje, ker med takimi duševno zaostalimi, pri katerih se defektnost komaj opazi in med slučajji globokega idiotizma, pri katerem komaj opazimo blede sledove

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Vnetje srednjega ušesa

Otrokom, zlasti pa dojenčkom se srednje uho kaj rado vname. Ta bolezen pa ni neprijetna samo zaradi tega, ker naš malček trpi, marveč tudi zato, ker je lahko njena skrajna posledica popolna gluhost.

Vzrokov za vnetje srednjega ušesa je kar cela vrsta. Predvsem naj omenimo katarje dihal, infekcijske bolezni (gripa, oslovski kašelj, šarlah in davica). Zlasti nevarno je vnetje po šarlahu, ker lahko bolnik ogluši na obe ušesi, če ga ne prevzame pravočasno v nego dober zdravnik.

Čeprav povzroča to vnetje hude bolečine, bolezen težko ugotovimo, saj dojenček ne more povedati, kaj ga boli. Zato kar naprej joka, česa si bruha, šele po dveh ali treh dneh, ko začne iz ušesa teči, skrbna mamica spozna, kaj pravzaprav ima malček.

Mnogi starši ne jemljejo vnetja srednjega ušesa za resno bolezen, pogosto celo slišimo, da ga ni treba zdraviti. Morda se je to napačno mnenje uveljavilo zaradi tega, ker bolnik ne čuti več bolečin, brž ko mu začne teči iz ušesa. Če otrok ni dobro ozdravljen, se gnoj usta-

vi, bolečine pa se ponovijo. Edina pravilna pot je zdravljenje o pravega časa, tako da se bolezen ne ponovi več in da se ne preseli na možgansko mrežo.

V bolno uho ni treba vlivati mastnih tekočin, ker razpadajo in tako nastajajo ugodni pogoji za razvoj kužnih klic. Pa tudi zdravnik bo ob pregledu težko kaj ugotovil, če bo uho polno olja. Če je zdravnik naročil, naj starši otroku uho izpirajo, potem je treba paziti, da je izpiralna tekočina zares sterilna. Otroka, ki ima počen bobenček, smete pustiti na kopanje le, če si poprej s koščkom vate dobro zamaši uho, da ne bo mogla prodreti vanje niti kapljica vode. Razen tega pa nikar ne namakajte vate v ne vem kakšne tekočine, ki naj bi »lajšale« bolečine. Ponekod velja kot ljudsko zdravilo proti trganju v ušesu ali proti zoboholu košček češna ali čebule. Nikar se ne ravnajte po teh nasvetih, ker to lahko stanje le še poslabša. Doktor ne pride zdravnik, polagajmo na obolelo uho samo tople, suhe ali vlažne obkladke, potem pa se ravnajmo po njegovih nasvetih.



Jesenski plašč enostavnega in učinkovitega kroja z velikim ovratnikom in reverji. Poseben noudarek mu da odgovorjajoča ovratna ruta, prav tako obleki, ki jo vidimo na drugi sliki. Tudi kraj obleke je preprost in je primeren za vsako postavo in starost

PRAVLJICA O GOSJI PASTIRICI

Pred mnogimi mnogimi leti je živel prekrasna kneginja. Ime ji je bilo Sončni cvet in bila je tako dobra in čedostna, da je glas o njej šel širom dežele in se dlje ter prišel na uho mogočnega kralja, ki jo je hotel dati za ženo svojemu sinu, čeprav je poznal njeno revščino. Vse njeno bogastvo in vsa posestva si je krivično prisvojil njen hudobni stric Ognjeni kralj. Ta je, potem ko je ubil njenega očeta, zagospodoval nad njenim kraljestvom in ji pustil reven gradič, kjer je dekletce zrastle pod varstvom tople materine ljubezni.

Ker je princ Alaf imel tačas velike skrbi z državo in ni mogel sam po poročenku, so sklenili, da bo Sončni cvet zapustila rodno hišo s svojim spremstvom in bo na meji srečala častno spremstvo, namenjeno bodoči princesi, naslednici v deželi.

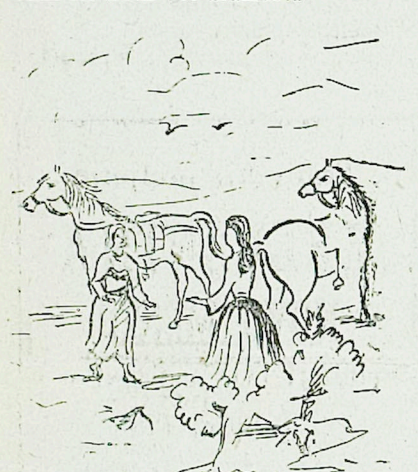
Toda razmere so kneginji dovoljevale le eno služabnico; odnesti pa je mogla premmogo biserov, edino bogastvo, ki ji ga je previdna mati ljubosumno čuvala.

Mnogo solza je potočila Sončni cvet, ko je morala zapustiti staro mater in oditi v spremstvu sobarice proti svoji usodi ter jezdit na svojem priljubljenem konju.

Daleč sta bili že prišli izven svoje dežele, ko je nenadoma Sončni cvet začutila silno žejo:

»Razjaši in zajemi mi vodo!« je rekla s sladkim glasom služabnici. A ta je brž odgovorila:

»Sami stopite, če ste žejni. Jaz vam ne bom več služila!«



Sončni cvet je začutila ostro bolečino v srcu, vendar je stopila s konja in pila. Ko je hotela konja zopet zajahati, je zahrbtna sobarica ponovno predrzno spregovorila:

»Trenutek, prosim! Konj pripada meni, ti mi boš služila, tvoj dragulji so moja last in sledila mi boš ma mojem kljusetu. Daj mi torej svojo obleko in obleci mojo.«

»Kesala se boš za to nasilstvo, Betka. Veliko bolečino mi povzročaš in jaz te bom kaznovala.«

Na te besede je služabnica odgovorila s posmehom.

»Nisem Betka niti sobarica, tvoja sestrčina Marica sem in ob tvoj bok me je postavil tvoj mogočni stric Ognjeni kralj. Ti veš, da imam čarobne zmognosti, ki mi jih je dal po svojem hotenju; če boš govorila, boš morala umreti. Sledi mi, in nikdar ne joči, če nočeš, da bi te od jeze tepla.«

Sončni cvet je skušala zadržati jok. Sedla je na kljuse in sledila hudobni sestrčini, toda verni in priljubljeni konj je vse slišal in tudi on je imel čudežno moč.

Ko so dospeli v deželo princa Alafa, je obe ženi čakalo veliko spremstvo. Vsi podložniki so bili srečni, če v srcu mladega princa je sreča ugašala. Podoba njegove neveste je bila drugačna, kot si jo je v sanjah ustvaril, a misel na njeno dobroto in njene čednosti, ki so bile vsem znane, je pripomogla, da je šel preko njenih telesnih lastnosti.

Sončni cvet ni smela po razkošno ozaljšanih stopnicah kraljevega dvorca; žalostno je pogledala hudobno sestrčino, kako se je bližala sreči, in ob misli na staro mater, ki jo je mislila nevesto, zajokala.

Stari kralj je bil tisti, ki je skozi okno uzri prelepo deklico in povprašal lažno nevesto, kdo da je ona deklica s tako ljubkim obrazom. »Moja sobarica je, le dajte ji ka-ko delo, ker ni vajena brezdelja.« Stari kralj je postal zamišljen, a potem je zaukazal, naj bo deklica od tega dne naprej tovarišica Tonetu, ki je varoval gosi.

Po slovesnem obredu je lažna nevesta, zdaj že kneginja, zapove-

dala, naj ubijejo njenega konja. Bil je namreč edina priča zamenjave in nevesta je bila nemirna.

Sončni cvet je zvedela za ukaz. Poklicala k sebi moža, ki je bil do-ločen, da ubije ubogega konja, mu dala nekaj denarja in ga prosila, naj ohrani glavo lepega konja dirkača ter jo postavi na vrata v Grad. Mož je to stonil brez kake težave in zadovoljil ljubeznivo gosjo pastirico. Tako je mogla deklica gledati sleherni dan glavo svojega konja. Ko je šla z Gradu s Tonetom in gosmi, je, ko je šla mimo svojega zvestega, zamrmrala:

»Oh, ubogi konjiček, kako višiš!« In glava je odgovarjala:

»Oh, mlada kraljica, ki greš. Če bi tvoja mati vedela, srce bi ji od žalosti počilo!«

Komaj je prišla na travnik, je vsako jutro razgrnila svoje krasne tekoče zlato, in vzbujala začudenje lase, ki so se svetili v soncu kot mladega fanta Toneta, ki ji je hotel katerega odtrgati. Branila se je in pela:

»Oj, oj, vetrček, snemi Tonetu klobuček in ne dovoli, da ga zopet vjame, dokler misem počesala in pa splela svojih kit.«

Tedaj se je takoj dvignil veter in potisnil Tonetov klobuk preko travnika in tako fanta prisilil, da je tekel za njim, in ko se je vračal, so bili lepi lasje že spleteni v dolge mehke kite.

Že dneve in dneve se je isto dogajalo, tako na travniku kakor pred vodom v Grad, da je Tone razdražen začel sumiti, da je morda kako čarovništvo v vsem tem. Prosil je za sprejem pri kralju in mu vse od začetka do konca povedal.

Kralj, ki je gosjo pastirico vedno opazoval s neverjetno naklonjenostjo, se je hotel prepričati o vsem, kar je slišal, in že naslednje jutro se je preprčal, da deklica res govori z glavo konja in da jo veter uboga. Zvečer jo je poklical k sebi in jo prosil, da bi mu razjasnila svoje obnašanje.

»Nikomur ne smem povedati, ve-ličanstvo, če nočem umreti. Noben smrtnik me sme zvedeti za mojo skrivnost, odpustite mi!«

»Toda mojim grlicam boš lahko razodela. Enake so ti po ljubkosti in lepoti; tako bo, kot če bi govorila sama s sabo.«

Sončni cvet so peljali k nežnim živalicam in jo, vsaj navidez, samo pustili. Tedaj je jokaje začela pripovedovati svojo žalostno zgodbo; tako je kralj vse slišal.

Ves ponosom, da je ponovno zmagovalo njegovo neposredno spoznanje, je zaukazal obleči Sončni cvet v kraljevska oblačila, nato je poklical sina, mu predstavil pravo nevesto. Princ je ostrel nad toliko lepoto.

Moralli so pa kaznovati hudobno služabnico. Pripravili so razkošno kosilo. Princ je zasedel mesto med lažno nevesto in kneginjo Sončni cvet. Hudobna sestrčina v svoji gotovosti ni niti spoznala nad vse lepe sestrčine, mirna in vesele je sprejela, da bo rešila uganko, ki ji jo je princ, njen mož, zastavil:

»Kako bi kaznovali nekoga, ki bi si drznil zavesti v zмотo svojega kralja?«

»S smrtjo!«

»In kako bi kaznovala in mučila tisto, ki bi z zvijačo prevzela mesto kneginje?«

»Zaprla bi jo v sod, poln ostrih žebeljev, in bi ukazala, vleči jo po ulicah in jo tako peljala na kraj smrtne kazni.«

»Izrekla si svojo obsodbo,« je zagrmel glas starega kralja. Lažna nevesta je obstala za trenutek kakor brez glave. Ni verjela

sprejela, da bo rešila uganko, ki ji jo je princ, njen mož, zastavil: »Kako bi kaznovali nekoga, ki bi si drznil zavesti v zмотo svojega kralja?«

»S smrtjo!«

»In kako bi kaznovala in mučila tisto, ki bi z zvijačo prevzela mesto kneginje?«

»Zaprla bi jo v sod, poln ostrih žebeljev, in bi ukazala, vleči jo po ulicah in jo tako peljala na kraj smrtne kazni.«

»Izrekla si svojo obsodbo,« je zagrmel glas starega kralja. Lažna nevesta je obstala za trenutek kakor brez glave. Ni verjela

lastnim ušesom. Zdelo se ji je, da doživlja grde sanje.

Toda kmalu se je osvestila in razumela, da ji preostaja samo še nekaj hipov življenja.

Obsodbo so izvršili, kljub prošnjam ljubke kneginje, naj bi ji od-pustili.

Ponovno so praznovali srečno poroko in čez mnogo let, ko je umrl modri stari kralj, sta mlada zavladata pravično in ljubeznivo v svojem kraljestvu.

JANKO PASE VOLA DVA

Slovaška narodna



Janko pasel vola dva na zelenem prelogu.

So gozdtraji tja prišli, ti mošovski roparji.

»Daj nam, Janko, suknjico, ker popasel si otavico.«

»Jaz vam suknjice ne dam, jaz se z vami poravnam.«

Tako so se pogajali, da Janka so ubijali.

Tam leži zdaj on ubit, z rožmarinom je pokrit.

Prevedel Marijan Breclj

Otrokom je pripovedoval Crnač Jože

Vsak bi bil verjetno presenečen, ko bi zagledal v razredu pred učenci 80 letnega starčka, ki zbrano in živo pripoveduje učencem svoje doživljaje.

Bil je ravno pri zajtrku, ko sem stopil do njega in ga poprosil, če bi prišel v šolo. Poln radovednosti in presenečenja me je takoj vprašal: »Kaj se je neki zgodilo, da me vabite v šolo?« Ni mi ostalo drugega kot da mu povem sklep odreda. »Pionirji našega odreda prej-majo vsak teden po 10 izvodov Slovenskega Jadrana. Sklenili so, da Vam bodo dajali po en izvod redno in brezplačno, ker radi čitate,« sem mu na kratko pojasnil. »Zelo me veseli, in rad pridem, če je tako,« mi je odgovoril. Ni trajalo četrte ure, ko je odprl šolska vrata. Polni navdušenja in radovednosti, smo ga vprašali, če bi nam povedal nekaj dogodkov iz časa NOB. Zbrano in na zelo zanimiv način nam je pripovedoval, kako so fašisti prvič prodrli v našo vas. Za vsakega človeka posebej je znal povedati. Pa ne samo to. Povedal nam je na zelo obširen način, kako je gradil »feriero« v Trstu, kako živijo Italijani in kaj so vse počeli v naših krajih 25 let. Težko mu je bilo zapustiti razred, ne da bi nam povedal še nekaj iz časov prve svetovne vojne, o Tirolski, Koroški, Ogrski, Francu Jožefu. Živo nam je pripovedoval o koncu prve svetovne vojne in kako se je vračal v svoj rodni kraj. Res prijetno je bilo poslušati izkušenega, najstarejšega starčka v vasi.

Toplo se je zahvalil pionirjem za časopis, ki ga bo sedaj redno prejemal in poudaril: »Prečitam vse, kar je napisanega v časopisu in važne stvari povem tistim, ki ne čitajo. Tako napravite tudi vi.«

Učenci so ga lepo pozdravili in se mu zahvalili za prijetno pripovedovanje.

Pionirski odred »Premrl Vojko« v

Popetrah naj bo lep vzgled vsem pionirskim odredom naše nove Titove Jugoslavije.

M. G.

Oholi noj



Na razsežnih peščenih ravninah ob reki Evfrat je v prastarih časih živel velimska ptica noj. Ni se ji do zemlje klanjala samo vesoljna ptičja družina, marveč so ji izkazovali veliko čast celo puščavski lev in rečni krokodil, če je kdaj pa kdaj prišla pit k reki.

Zelo je bil noj ponosom na kodrasto perje, ki mu je pokrivalo vse telo in na velika, močna krila. Zazelel si je nekega dne, da bi se dvignil visoko pod nebo. Hotel je zapustiti zemljo, ki se mu ni zdela več primerna zanj, in se naseliti na soncu.

Oskrbel se je z jedmi, se napil sveže vode, visoko dvignil glavo, izprožil dolge noge, široko zamahnil s krili in se začel dvigati v zrak. Više! Zemlja pod njim je postajala vedno manjša, reke so se mu zdele kakor srebrne vrvice, hribi kakor rahle vzpetine. Sonce je vedno bolj pripekalo. Velika ptica je postajala žejna in utrujena.

Se više se je vzpel oholi noj. Še en zamah mogočnih kletuti. Tedaj pa je pekoč sončni žarek brez usmiljenja zažgal vse perje v njegovih krilih. Z osmoljenimi kletutmi noj ni mogel več plavati po zraku. Imel je še toliko sreče, da je iznemogel in potolčen pristal na rodnihih tleh.

Od tedaj ima noj golo glavo, vrat in noge, po telesu pa kakor oglje črno perje. Samo na krilih in v repu mu je ostalo nekoliko prekrasnih belih peres, ki pričajo o nekdanji nojevi lepoti, a tudi o njegovi kaznovani oholosti.

PERSPEKTOGRAF naprava za risanje pokrajin

Kakšen čuden »graf« pa je spet to, bo marsikateri vzkliknil, ko bo prečital naslov! Ne gre za nika-kršno »čudežno« zadevo, ampak za enostavno pripravo, ki nam pomaga, da bolj perspektivno narišemo pokrajino. Po navadi si pri tem pomagamo tako, da s svinčnikom v stegnjeni roki viziramo, ozioroma odmerimo z enim očesom razdalje in jih potem prenašamo na risalni papir. Na isti osnovi temelji perspektograf. Skozi luknjico viziramo točko v pokrajini, prečko B premikamo po pokončnem drogu C gor in dol, pločevinasto konico D pa po prečki levo in desno toliko časa, da nam konica krije točko v pokrajini. Nato odčitamo mere na pokončnem drogu in na prečki. Sedaj imamo obe koordinati, x in y, s pomočjo katerih narišemo na risalni papir vizirano točko. Tako gremo od točke do točke (seveda izberemo le nekaj glavnih točk) in dobimo ogrodje slike, ki bo imela popolnoma pravilno perspektivo.

Prprava ni zapletena, vse podrobnosti in glavne mere so raz-

Počitnice so za nami

Vsake reči je enkrat konec, tako tudi počitnic. Šolsko leto je hitro minilo in vsi smo se zelo veselili počitnic. Seveda nisem v počitnicah samo lenaril, ampak sem pomagal staršem pri delu posebno ob košnji, pa tudi na učenje nisem pozabil.

In ko sta minila dva meseca, sem se začel pripravljati na novo šolsko leto. Kupil sem si zvezke in knjige ter se veselil na veselo snidenje s sošolci.

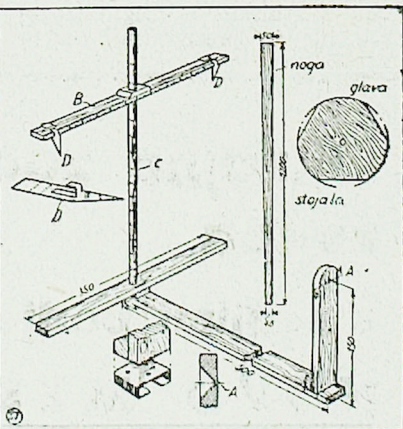
Sedeli smo zopet v klopih, kakor prejšnje leto, in v razred je prišla tovarišica učiteljica. Vesel sem bil, da se je šola zopet začela in rad bi se naučil veliko lepega in koristnega za življenje.

Napisal BRUS ALOJZIJ

IZ NOVEGA SVETA pri Hotedrščici

vidne iz skice. Samo nekaj pojasnil. Lukna, skozi katero viziramo je na drugi strani razširjena, kot kaže stranska skica. Pokončna deščica, v kateri je ta luknjica, je pritrjena na objemki iz pločevine. S pomočjo objemke lahko deščico z luknjo blizamo ali oddaljujemo in na ta način spreminjamo velikost slike. Konica je iz pločevine, ki jo primerno upognemo. Pokončni drog in prečka imata vrisano ali vrezano mero, najboljšje po centimetrih. Vsa priprava je z vijakom privita na trinožno stojalo. Glava in noge stojala so vidne iz skice.

Ko boste nekaj časa risali s pomočjo te priprave, si boste izvežbali občutek za pravilno perspektivo tako dobro, da ne boste več potrebovali takšne priprave.



RESITEV KRIZANKE

IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: 1) Varšava, 7) azil, 8) Ig, 9) Luter, 11) Vreme, 12) muc, 14) si, 15) liki, 16) vezaj, 17) re, 18) vaza.

NAVPIČNO: 1) Valvazor, 2) azur, 3) ritem, 4) šlem, 5) vi, 6) agenci-ja, 10) remiza, 13) ukaz, 15) lev.

Pionirska križanka

VODORAVNO: 1) zdravilišče v Hrv. Zagorju, 8) nebesni pojav, 9) doba, razdobje, 10) padavina, 12) latinski predlog, 13) konica, 14) vprašalni prislov, 15) osebni zaimek, 16) osebni zaimek, 17) glavni števnik, 19) ali (hrvaško), 21) uradnik pri carini.

NAVPIČNO: 1) rojstna vas maršala Tita, 2) del kopnega, 3) zapor, 4) lepši izraz za fajfo, 5) veznik (stglasbi, 7) visokošolec, 11) ostrera oblika, 6) znak za premor v sa na klasu, 14) mesto v Liki, 18) ploskovna mera, 20) vprašalnica.

»PERLA« je najboljšje loščilo za čevlje.

POTROŠNIKI, zahtevajte vedno loščilo za čevlje znamke

»Perla«

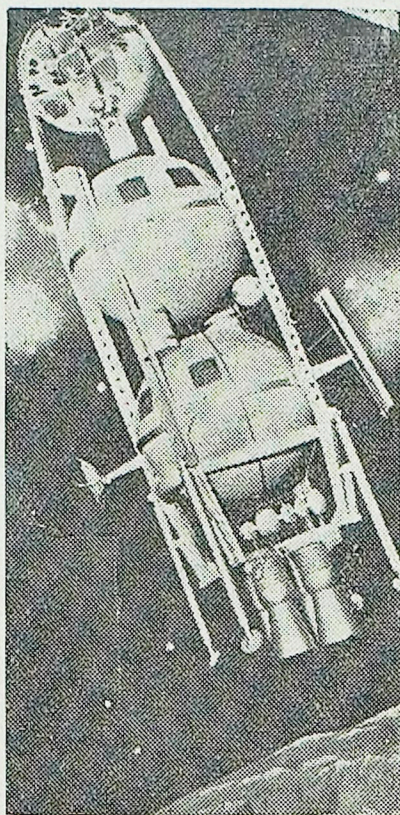
Industrijsko podjetje »SALVETTI« PIRAN

Leteči posteljnjak . . .

Ze delj časa se veliko piše in govori pri nas in po svetu o pojavu neznanjih letetič predmetov, ki so dobili ime »leteči krožniki«. Ta doslej še nepojasnjeni pojav daje povod za najrazličnejše domneve in ugibanja tudi pri nas, zlasti potem, ko so se »leteči krožniki« pojavili med drugim tudi nad Marišorom, Zagrebom in Beogradom.

Prvič so bili ti predmeti opaženi leta 1947. Junija tega leta je ameriški pilot K. Arnold opazil nekaj desetih kilometrov od svojega letala devet okroglih letetič predmetov, ki so leteli z hitrostjo kakih 2000 km na uro. Poslej so razni piloti vse pogosteje opažali podobne predmete, katerih izvor je vse doslej ostal nepojasnjen. Medtem ko se nekateri norčujejo iz tega pojava, se drugi zaskrbljeno vprašujejo, od kod ta pojav. Govorice, da gre za neko vrsto meteorjev, so astronomi in podobni znanstveniki ovrgli z raznimi dokazi. Nekateri so mnenja, da gre samo za nekakšno optično prevaro; drugi pa trdijo, da gre za nekakšne izstrelke, podobne »V 2«, s katerimi so Nemci med zadnjo svetovno vojno obstreljevali London in druga angleška mesta, le da so ti novi izstrelki veliko bolj izpopolnjeni. Če bi bilo tako, potem nastane vprašanje, kdo in od kod izstreljuje te projekte? Kdo in kje je iznajditelj tega novega orožja. Tudi na to vprašanje ne more nihče odgovoriti.

Poleg tega se širi mnenje, da gre za nekakšna letala Marsovcov ali prebivalcev drugih planetov. Toda tudi to je samo domneva, ki je nastala iz domneve, da tudi na drugih planetih žive ljudje ali njih podobna bitja. Ta domneva je dala celi vrsti tehnikom in drugim ljudem povod za to, da so začeli resno misliti na to, da bi poleteli na enega izmed planetov, predvsem pa na Mars, ter ga raziskali. V ta namen so začeli izdelovati nekakšne rakete, ki jih imenujejo tudi »leteče krožnike«, in vse pogosteje se govori in piše o skorajšnjih poskusih medplanetarnih poletov, ki naj bi jih izvajali na omenjenih »letečih krožnikih«. Kakor vsaka stvar tako ima tudi ta zamisel svoje nasprotnike. Zupan občine Châteauneuf-du-Pape (Francija) je na primer že vnaprej izdal ukaz, ki prepoveduje pristanek in vzlet »letečih krožnikov« na področju njegove občine, in pravi, da bo vsako letalo te vrste, ki bi pristalo na tem področju, takoj zaplenjeno. Izvršitev ukaza pa je v slučaju potrebe poveril tamkajšnjemu poljskemu čuvaju!



S takimi raketami bomo potovali po vsej svetu. Slika prikazuje model medplanetarne ladje, kot si jo danes zamišljajo strokovnjaki

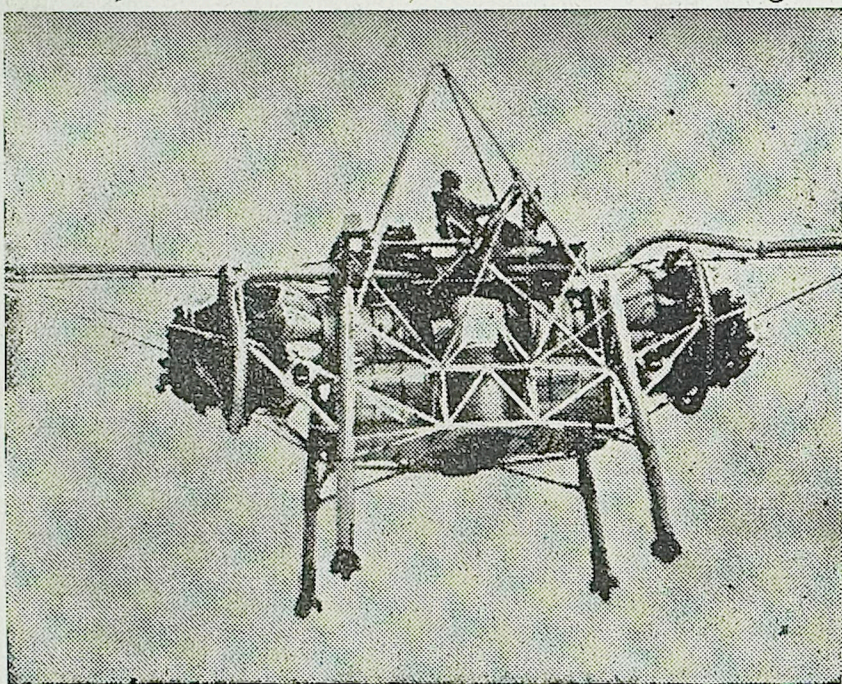
NOV REŠILNI SPLAV

V Londonu so prikazali novo vrsto malega gumijastega čolna, ki se ga napihne ter ga je mogoče uporabljati kot pomožno sredstvo za reševanje na morju. Gumijast čoln je iste vrste kot jih imajo letala za reševanje posadke, ko je letalo padlo v morje.

Če je ladja tako močno nagnjena na eno stran, da nikakor ni mogoče spustiti v morje rešilnega čolna, potem vržejo čez palubo okrogel rešilni splav, ki se v pol minute napolni z zrakom iz posebnega plinskega cilindra s tem, da potegnemo za vrvo, na katero je privezan, ko ga vržemo v morje. Vsak splav ima tudi primerno zalogo hrane in vode, zdravil, svetilke, signalni aparat in vrvo ognjene rdeče barve, ki se takoj loči od vseh drugih predmetov.

Zaenkrat izdelujejo rešilne gumijaste splave za deset do 20 oseb. Vsak splav je lepo zložen v malem kovčku, ki je spravljen kjer koli na krovu, ker zavzema le malo prostora.

Gumijasti rešilni splavi so namenjeni zaenkrat le za tovarne ladje.



»Leteči posteljnjak«

Zelja po letenju se je nedvomno porodila že v pračloveku, ko je gledal leteče ptice in si zaželel, da bi tudi on takole letel po zraku. Minila so tisočletja, preden je človekovo hotenje po letenju postalo dejstvo. Od nastanka prvega balona pa do izuma raketnega letala je minilo razmeroma kratko razdobje. Letalska tehnika se je v zadnjih desetletjih tako razvila, da se tako rekoč skoraj vsak dan pojavi kak nov izum na področju letalstva. Letalski strokovnjaki nenehno snujejo nove načrte za tehnično izpopolnitev tako vojnega kakor civilnega letalstva. Pri tem pa nastajajo nove zamisli, ki postajajo temelj novim izumom. Med najnovejše izume na področju letalstva spada tudi medavni izum tako imenovanega »letečega posteljnjaka«. To novo letočo napravo, delno sorodno helikopterju, je izumil angleški letalski kapetan Ronald Shepherd, zgradila pa jo je znana tovarna Rolls-Royce na račun britanskega ministrstva za preskrbo. Dne 3. avgusta t. l. je Shepherd prvič vzletel s svojo napravo. Pred vzletom so zadevni strokovnjaki napovedovali, da bo »leteči posteljnjak« kot nemogoča tehnična spaka treščil na tla. Toda zmotili so se, Shepherd se je s svojim »posteljnjakom« dvignil sicer samo nekaj metrov v zrak in krožil samo nekaj minut, vendar to je zadostovalo, da je razgalil dvome iz vseh, ki niso verjeli v njegovo prepričanje, da bo uveljavil svoj izum. Čas in višina, ki ju je dosegel »leteči posteljnjak«, sta sicer neznatnost v primeri z današnjimi letalskimi rekordi, vendar pa je tudi ta polet pomemben svojevrstni rekord, namreč prvi rekord v letenju brez kril in brez krmila. Posebnost tega novega letala je prav v tem, da leti brez kril in krmila. In še nekaj je značilno za »leteči posteljnjak«, namreč da vzle-

. . . in leteči krožniki

ti in pristane skoro navpično. Zgrajen je iz preprostega in lahkega ogrodja, opremljen je z dvema motorjema, ki stojita drug drugemu nasproti in sta nameščena v vodoravni legi na vsaki strani ogrodja. Izpušne cevi so obrnjene navzdol neposredno pod središčem težnostne sile. Pilot, ki sedi na ploščadi med obema motorjema, uravnava letalo z vzvodi, ki delujejo na stisnjen zrak, ki ga dovajata oba reaktivna motorja.

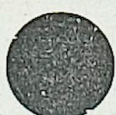
Nenavadna struktura tega letala vzbuja v letalskih in drugih krogih zanimanje in presenečenje kakor

ob izumu prvega letala bratov Wright. »Leteči posteljnjak« je šele v razvoju. Treba bo še marsikaj storiti, preden se bo uvrstil med praktične in preizkušene letalske izume. Vendar pa Shepherd in z njim vrsta letalskih strokovnjakov trdijo, da se obeta »letečemu posteljnjak« pomembna prihodnost kot letalskemu prevoznemu sredstvu, ki bo v doglednem času zmoglo prevažati od 50 do 100 potnikov. Britanski minister za preskrbo Sendis je izjavil, da bo to letalo utegnulo povzročiti pravo revolucijo v razvoju letalstva.

Okrajna zadružna zveza

s svojimi podjetji

NOVO MESTO



ČESTITA V IMENU KMETIJSKIH ZADRUŽNIH ORGANIZACIJ ROJAKOM PRIKLJUČENIH KRAJEV IN JIM ŽELI VELIKO USPEHOV V NAŠI SOCIALISTIČNI SKUPNOSTI

»Kristusove priče«

Govoriti danes o nastajanju novih religij ali verskih sekt zveni nekam čudno. In vendar tudi v tem stoletju vsestranskega razvoja in napredka se najdejo ljudje, ki si iz dolgočasje ali iz spekulativnih namenov izmišljajo nove verske sekte. To se ne dogaja samo v Ameriki, kjer je že nad dve sto najrazličnejših verskih sekt, ampak tudi v Evropi. Ena izmed novih sekt je tako imenovana »Univerzalna Cerkev«, ki je bila nedavno ustanovljena v Franciji. Njen ustanovitelj je bivši poštni uslužbenec Georges Roux.

Kako je prišel do te zamisli?

Nekega dne je težko obolen in že je obupa nad vsako zdravniško pomočjo. Vtem ga je obiskal neki njegov znanec, začel »izganjati« iz njega bolezen s tem, da je polagal nanj roke in mrmral neke nerazumljive molitve. Dejstvo, da je Roux kmalu nato ozdravel, ga je privedlo do prepričanja, da se je zgodil čudež. Takoj zatem je začel tudi sam »zdraviti« razne ljudi, in to samo s polaganjem rok nanje in nekakšnimi molitvami. Hkrati je začel zasmehovati zdravnike, se proglasil za ponovno utelešenega Kristusa, začel je zbirati okrog sebe somišljenike ter jim nadel naziv »Kristusove priče«. Člani te sekte verujejo v čudeže in odklanjajo vsako zdravniško pomoč, češ da človek ozdravi tudi brez te pomoči, če hoče bog, in to po posredovanju pripadnikov te sekte, ki »zdravijo« bolnike s polaganjem rok nanje. Če pa kljub temu bolnik umre, se sklicujejo na voljo božjo, ki je pač tako hotela. Kadar umre kak član te sekte ali kateri njihovih svojcev, ostali ne žalujejo za njim; nasprotno, veselijo se, pojejo, vriskajo, mu navdušeno vzdikajo in prireajo pojedine, ko da bi šlo za kako nenavadno slavlje.

Septembra tega leta je umrl v Toulonu štiri mesece star otrok dveh zakoncev, ki sta člana te sekte. Dokazano je bilo, da bi pravočasna zdravniška pomoč nedvomno rešila otroku življenje; toda za, konca sta odklonila to pomoč in »zdravila« otroka s polaganjem rok nanj v prepričanju, da ga bosta ozdravila. Ko pa je umrl, sta na svojem domu priredila za »Kristusove priče« veliko slavlje. Oče in mati umrlega otoka sta se veselila njegove smrti in navdušeno napajala mrtvemu otroku, žrtvi njune verske zaslepljenosti.

Takih primerov je bilo že več. »Kristusove priče« se v svojem verskem fanatizmu, ki čisto najde izhod v pravcati histeričnih izbruhih, slepo sledijo bivšemu poštnemu uslužbenecu Rouxu, ki se je nedavno proglasil tudi za papeža »Univerzalne Cerkve« in dejansko

živi prav papeško. Okrog 30.000 pristavev in njihova revija »Messidor« mu prinašajo čedne milijone. Zdaj živi v nekem razkošnem gradu nedaleč od Montfaveta, se spreha po salonih tega gradu in daje navodila svojim privržencem za širjenje njihove sekte in religije, ki da je edina prava na svetu.

Pametnega človeka osuplja vse to, ker se mu zdi, da je nemogoče, da bi se dogajalo kaj takega v XX. stoletju in povrh še sredi kulturne Evrope. Težko si je misliti, da more prav v Franciji, ki se ima za nekakšno mater zahodnoevropske kulture najti tolikšno število ljudi, ki lahko miselno sledijo prebrisanemu lopovu, katerega poglaviti namen je: obogateti na račun zaočalnih množic.

POSKUSI ZA PRIDOBIVANJE PROTEINOV IN MASČOB IZ MORSKIH ALG

Na kalifornijski univerzi obratuje takomenovana »kmetija« na strehi, s katero preskušajo možnost obilne in cenene preskrbe s proteini in maščob iz morja. Poskus, ki se lahko napravi le v sončnih krajih blizu morja, delajo s kulturo majcne enocelične alge »klorel«. Znanstveniki trdijo, da se lahko s kroženjem vode, ki vsebuje raztopino kemičnih snovi, skozi korito na sončni strehi pridobi uporabno količino proteinov in maščob. Za človeško prehrano bodo ta novi »pridelek« lahko uporabili takoj, ko bo uspelo dati klorel prijeten okus.

Trgovsko podjetje
„ŽELEZNINA“
NOVO MESTO
ŠUKLJEVA CESTA 1
Telefon 178
Tek. račun 616-T-46

nudimo po najnižjih dnevnih cenah gradbeni material, železnino vse vrste, usnje in čevlarske potrebščine ter lovsko municijo!
Oglejte si naše zaloge!

Okrajni ljudski odbor

Okrajni komite ZKS

Okrajni odbor SZDL

NOVO MESTO



ČESTITAJO PREBIVALSTVU KOPRSKEGA IN BUJSKEGA OKRAJA OB PRIKLJUČITVI K SOCIALISTIČNI DOMOVINI TER MU ŽELIJO NADALJNJIH USPEHOV V BORBI ZA URESNITEV LEPŠE PRIHODNOSTI V NAŠI DRŽAVNI SKUPNOSTI

Premalo javne kontrole v Senožecah

Pisali smo že o Senožecah precej in ugotavljali različne nepravilnosti, ki so nam jih posamezniki javljali v zvezi s Splošno kmetijsko zadruzo in drugimi problemi. Nekatere stvari celo niso odgovorjale resnici in smo jih potem radi popravili. Dobili smo potem še več poročil iz Senožec, in čeprav so nekatere kar preveč pristransko napisane, je v njih le del resnice. Dejstvo je, da so zadrugi imeli 17 oktobra letos polletni občni zbor (razpisan je bil že prej, pa zaradi neudeležbe ni mogel biti sklepčen, drugega pa se je udeležilo le 36 zadrugnikov), da so tam načeli kupiti važnih problemov, pa nobenega rešili v zadovoljstvo članov zadruge. Kot nam piše tovariš Perhavec Jože, je zadruga ostvarila v prvem polletju 400.670 din dobička, niso pa zadrugi zadovoljni s počasnim delom okrog prevzemanja imovine bivše KDZ Dolenja vas. Dopisnik nam piše, »da vodilni ljudje KZ Senožec in bivše KDZ Dolenja vas pravijo, da je to mašlo OZZ, in da jih zato ni niti blizu, čeprav se je zato zavzela KZ in likvidacijska komisija«.

Zadruga v Senožecah se je letos združila z živinorejsko, ki je bila samo po imenu zadruga, v resnici pa svojega poslanstva ni vršila, ker se je bavila samo z odkupom mleka, KZ pa naj bi bila »moločna krava«, kot pravi dopisnik, ker naj bi finančno vzdrževala plemenilno postajo in skrbela za selekcijo živine in nakupovala močnata krmila. Z združenjem so torej odpadli vzroki za morebitno bojazen, da bi KZ bila samo »moločna krava« in lahko upamo, da se bo tudi živinoreja dvignila, ker ima vse pogoje za vsestranski razvoj.

Na občnem zboru so se tudi uprli temu, naj bi se po novih gospodarskih predpisih osamosvojili trgovski obrati, ki jih ima zadruga zdaj, ker »iz česa se bo pa potem pokrival deficit, ki bi ga morebiti zadruga imela?«. Pri tem zadrugi ni seveda pozabljajo, da ta deficit tudi zdaj sami plačujejo, ker je pri teh obratih, ki naj bi se osamosvojili, doseženi dobiček itak njihov denar, ki so ga plačali zadrugi v obliki dražjih potrebščin za vsakdanje življenje.

Dejstvo je, da je pri zadrugi in drugje po Senožecah še marsikatera slabost, ki pa je zdaj ne bi ho-

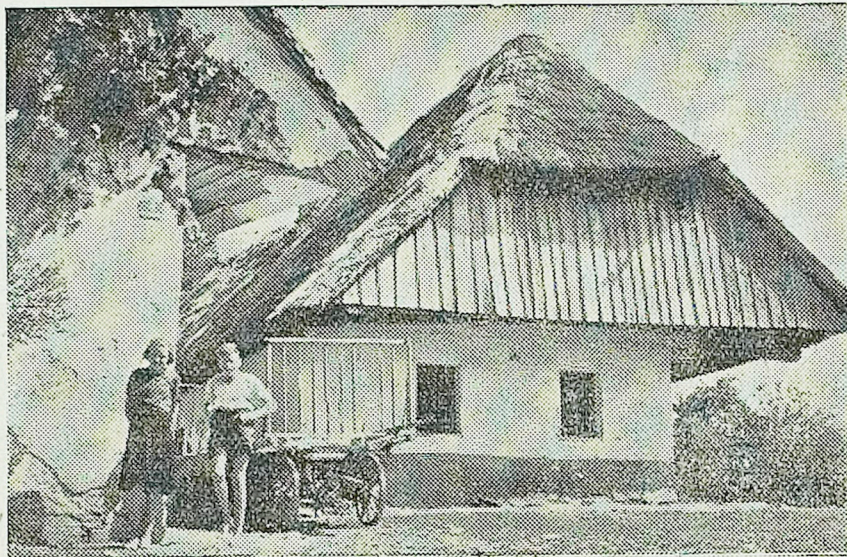
teli pogrevati, čeprav se tudi zadrugi jezi, da n. pr. upravnik zadruge ne more ukazati zadrugnemu traktoristu, ki brez strahu počne, kar sam hoče, držijo ga pa, čeprav nima kvalifikacij, da v zadrugi ni prave evidence o članstvu, da so mnogi člani samo po imenu, ker nimajo plačanih deležev itd. O tem se nekateri živo pritožujejo in kadar so sami, bi vedeli povedati kup stvari in še kaj na vrh. Kadar pa se jih zbere par in je kakšen »funkcionar« poleg, pa vsi molčijo ali govorijo le nepomembne stvari. In tu pridemo sedaj do bistva cele zadeve. Vprašamo se, kaj pa osnovna organizacija ZKS, ki ima 60 članov, kaj pa Socialistična zveza in druge množične organizacije? Saj so celo člani občinskega komiteja ZKS v Senožecah na tem problemu neposredno in osebno zainteresirani, pa molče trpijo vse nepravilnosti in nimajo poguma, da bi jih odkrito izpovedali! Zakaj pa ne bi Socialistična zveza tega obravnavala? Saj je ona

prva poklicana, da razpravlja tudi o takih problemih, ki sicer negativno vplivajo na politični položaj v vasi in ustvarjajo med ljudmi nerazpoloženje.

Čas je že, da se tudi v Senožecah, čeprav pravijo, da so od vseh pozabljeni, ljudje zavedo velikega časa, ki ga živimo in sami napravijo red v svoji hiši, če ga ni. Najslabše pa je, potihem godrnjati in ustvarjati nerazpoloženje.

Tega bi se morali Senožecani v polni meri zavedati, pa bo prav! V nedeljo je imel biti izredni občni zbor zadruge, pa je bil odpovedan, ker ni bilo udeležbe. Na dnevnem redu je bilo sprejemanje novih pravil zadruge, osamosvojitve gospodarskih obratov in sklepanje o včlanjenju v koprsko posojilnico občni zbor ob vsaki udeležbi in bi in hranilnico. Drugo nedeljo bo ta bilo prav, da se ga člani polnoštevilno udeležijo, ker bodo lahko le tako vplivali na dogajanja in življenje v zadrugi.

Rastko Bradajška



Kmečka domačija

Antončani pričakujejo tov. Regenta

Ze več časa se pri Sv. Antonu pripravljajo, da bodo imeli slavnostni občni zbor prosvetnega društva »Svoboda«. To prosvetno društvo je tudi član Zveze prosvetnih društev »Svoboda« Slovenije. Na slavnostni občni zbor so povabili tovariša Ivana Regenta, predsednika Zveze prosvetnih društev »Svoboda« Slovenije. Tovariš Regent je obljubil, da bo prišel sredi tega meseca. Antončani komaj čakajo, da bodo v svoji sredi lahko pozdravili tako zaslužnega in odločnega borca za pravice delovnega človeka.

Slavnostnega občnega zbora se bo udeležila tudi tovarišica Anka, ki je bila med NOB aktivistka v teh krajih. Verjetno bodo prišli tudi drugi aktivisti kot tov. Milan, tov. Flegar in drugi. Povabili so tudi predstavnike drugih prosvetnih društev koprškega okraja.

LOKEV

Odbor KZ Lokev je sklenil, da nabavi letos več strojev za napredek kmetijstva. Med drugim bodo nabavili sejalni stroj, plug za oranje ledine, štiri vsipalnice, travniško brano, stroj za čiščenje žita in stroj za sortiranje semenskega žita ter kotel za žganjkuhu. Tako bo ljudem olajšano delo.

Najbolj pereče vprašanje je pleje ne bomo preuredili, jo bo ona vzela v oskrbo in upravo. Odbor je sklenil, da nabavi nekaj telic, ker ima zadruga veliko krme in bi krmo tako bolj koristno uporabili. menska postaja. OZZ pravi, da če Oskrbnik bikov pa bi bil zaposlen le v hlevu.

Dobro bi bilo, če bi se naša in KZ iz Divače spojili, ker je tam vpisanih premalo kmetov, le okoli 15. Drugi so delavci in nameščenci. Zato nimajo kmetijskih in gospodarskih odsekov, ampak le trgovski, ki dokaj rentabilno posluje. Lansko leto je imela 315.000 din čistega dobička, v letošnjem polletju pa 162.000 din. Do spojitve bo prišlo, če se bodo s tem strinjali v Divači. Polletna bilanca KZ je sledeča: Gostinstvo 215.000 din, trgovina 109.000 din, mizarstvo 108.000 din, zbiralnica mleka 36.000 din, mesnica 13.000 din. Skupaj 481.000 din.

—jaz—

Več pomoči gasilcem na Postojnskem

V postojnskem okraju je 37 prostovoljnih gasilskih društev, od teh tri pri industrijskih podjetjih, druga pa po vaseh. V društvih aktivno dela 1060 članov, medtem ko je vseh članov okrog 2000.

Ves čas po vojni se gasilska društva lepo razvijajo in utrjujejo. Vprašanje pa je oprema, ki je še zelo pomanjkljiva. Letos je okrajni LO nabavil društvom iz svojih kreditov 1400 m gasilskih cevi, gasilski avto in drugo opremo. Vse to pa je še premalo. Če vemo, da ena motorna brizgalna stane pol milijona din, meter gasilske cevi pa 1000 dinarjev, tedaj spoznamo, da je še vedno premalo 3 milijone din, ki jih je dal OLO in en milijon, ki ga je prispeval DOZ.

Razumljivo, da je pomanjkanje sredstev ovira za ustanavljanje novih društev. Potrebna bi bila najbolj v Cajnarih in Zabičah. Za začetek delovanja kakšnega društva je potrebnih najmanj 600.000 din, zato pomeni resno oviro prav denar. Pred časom so v Košani ustanovili PGD, ki bo lahko začelo z delom, ker mu je gasilsko društvo Pivka poklonilo ročno brizgalno.

Marsikje so potrebna popravila domov, ureditev vodohramov, orodij in popravila stolpov. Vse to se izplača, saj so gasilci prihiteli samo letos nad dvajsetkrat na pomoč pri izbruhih požarov in z uspešnimi nastopi obvarovali nad 250.000.000 din ljudskega premoženja.

Potrebno je, da dobijo gasilci več denarne pomoči, po drugi strani pa

več razumevanja za požrtvovalno in humano delo. Do sedaj so zlasti nekateri občinski odbori kazali premalo zanimanja za njihove probleme. Gasilec je treba omogočiti čimboljše pogoje za njihovo uspešno delovanje. Če pogledamo samo, kakšno velikansko vrednost pomenijo lesnoindustrijski obrati, ki jih imamo v Prestranku, na Pivki, v Baču, v Postojni, v Martinjaku, v Cerknici in drugod, tedaj spoznamo, kako velike važnosti je gasilstvo pri nas. Prav zato je potrebno, da našim gasilskim društvom nudimo čimveč pomoči, da bodo v primeru nesreče lahko učinkovito nastopili in ohranili ljudsko premoženje.

BRKO.

OBROV-JAVORJE

V tem tednu so se prebivalci Obrova in Javorja dvakrat sestali. Razpravljali so o družbenem upravljanju šol, o komunah in na splošno o gospodarskem razvoju v tem kraju.

V šolski odbor so izvolili najboljše člane, ljudi, ki imajo razumevanje do šole, ki se zavedajo, da je boljša bodočnost odvisna od pravilno vzgojenega mladelega naraščaja.

Ustanovitev komun bo našim ljudem prinesla čim širše samoupravljanje. Naši ljudje se ne sprašujejo kateri komuni bodo pripadali, pač pa jih zanima, kako in kaj bo treba napraviti, da se bodo naše komune čimbolj gospodarsko in kulturno razvijale, to je bil glavni predmet razprave.

Pogovorili so se tudi o potrebi po novem šolskem poslopju v Obrovem. Povedati moramo, da Obrovčani skrbijo za svojo vas. Na sestanku so sklenili, da bodo vaškim vodovodnim pipam zgradili kabine, da bodo cevi zavarovane pred mrazom, prav tako nameravajo napeljati vodo tudi v stanovanja.

Lep uspeh je pokazala KZ v Obrovem, saj so te dni izgradili novo tehniko, ki stane skupno z delom nekaj nad 600.000 din. Tehnika je bila res potrebna, ker je tu precejšnji tovarni promet.

Kako pa je v Javorju? Bolj kot v Obrovem se ti ljudje zanimajo za kulturni razvoj. Pred nekaj dnevi so mladinci izrazili željo, da bi se radi naučili kako veseloigro. Želja se jim je tudi izpolnila. Z veseljem so se pričeli učiti igro »Vrtnitev«. Igra je sicer kratka, toda iz malega raste veliko.

V Javorju imajo tudi splošno izo. brazevalni tečaj, ki ga obiskuje nad 40 ljudi. Tečaja se udeležujejo mladinci, mladinke in starejši ljudje.

P. A.

Cvetje in venci na grobovih padlih

S tiho hvalečnostjo in ljubeznijo smo se na dan vseh mrtvih spominjali tistih, ki so izkpraveli v veliki domovinski osvobodilni vojski. Pred spomenike in na grobove padlih smo polagali cvetje in vence. Grobovi so zacveteli kot bi prišla pomlad.

Naše misli so se tisti dan mudile v gozdovih, kjer so se skrili grobovi neznanih partizanov. Teh ni okrasila ljubeča roka. Rumeno od padajoče listje jih je pokrivalo, kot bi jim hotelo skriti toplo odejo za zimo. Naše misli so romale po gmajnah, kjer stojijo spominske plošče ustrlejenih talcev, ustavljale so se ob rušeninah hiš, kjer so živi zgoreli starčki, žene, otroci — kot žrtve fašističnega zverinstva.

Težka in velika je bila odkupnina za svobodo. S krvjo milijona in pol padlih smo morali namočiti zemljo, ki jo že nad tisoč let obdeležujemo. Plameni so uničevali imetje pridobljeno v stoletjih s pridnostjo in skromnostjo. Meter za metrom smo izganjali okupatorje z naše zemlje, da smo končno dosegli stoletni sen — svobodo in neodvisnost.

Zdi se, da prav po dogodkih zadnjih dni lahko z večjim zaupanjem gledamo v bodočnost, da so vsi tisti, ki smo jim grobove okrasili z jesenskimi cvetjem in se njihovem spominu oddolžili s toplo mislijo, prispevali z žrtvijo lastnih življenj, da bo sedaj teklo življenje bolj mirno.

V Ložah pri Vipavi se je začel gospodinjski tečaj

Tako kot lansko, se je tudi letošnje jeseni pričel v prostorih nižje kmetijske šole v Ložah tromesečni gospodinjski tečaj. Ta tečaj obiskuje 20 mladink iz okoljskih vasi: Platinne, Slapa, Goč, Podrage in seveda tudi iz Loža. Starost teh tečajnic je od 17 do 23 let. Tečajnice imajo po pet ur pouka, in sicer popoldan od 14. do 19. ure zvečer. Po končanem pouku večerjajo, to večerjo pa si same pripravijo pod nadzorstvom svoje učiteljice. Tečajnice so razdeljene v dve skupini, in sicer predvsem zaradi kuhanja. Učiteljica razporedi skupino, vsaka tečajnica dobi svoje delo, tako postavi gospodinjjo, ki je glavna oseba v kuhinji, dve ji pomagata pri čiščenju zelenjave in lupljenju krompirja, tri tečajnice pa pomivajo in brišejo posodo. Delo skupine traja en teden, nato se skupina menja.

Učnih predmetov imajo 10 in ti so: razlaga jedi, moralna vzgoja, nauk o hrani, državna ureditev, ročno delo, vrtnarstvo, računstvo, krojno risanje, zdravstvo in nega otroka. Predmete, kot so državna ureditev, slovenščina, vrtnarstvo in podobno, razlagajo predavatelji tamkajšnje nižje kmetijske šole. Krojno risanje uči izkušen krojaški mojster, o zdravstvu in negi otroka pa predava zdravnik iz vipavske bolnice. Glede predmetov, kot so zdravstvo in nega otroka, je treba poudariti njihovo važnost, ker se s tem pomaga vzgajati fizično in duševno zdrave otroke.

Seveda, da se kaj takega lahko res doseže, je treba žrtvovati nekaj mesecev, saj naša država zato tudi veliko žrtvuje. Treba je storiti tako, kot je storilo teh 20 mladink, ki obiskujejo gospodinjski tečaj v Ložah. Dekleta, obiskuje gospodinjstve tečaje, ki so velike važnosti za vse, posebno za naš budoči rod.

R. M.

Tovorni in avtobusni promet „GORJANC“ NOVO MESTO

ČESTITAMO OB PRIKLJUČITVI K NAŠI DOMOVINI VSEMU PREBIVALSTVU KOPRSKEGA IN BUJSKEGA OKRAJA TER MU ŽELIMO OBILO USPEHOVIN ZADOVOLJSTVA V SOCIALISTIČNI DOMOVINI

DINAMO IN HAJDUK PREDNJAČITA V PRVI LIGI

Prejšnji teden, kakor tudi nedelja, je bil poln razburljivih in važnih srečanj v nogometnem prvoligaškem prvenstvu Jugoslavije. Hajduk je moral v pičlih osmih dneh odigrati kar tri tekme proti dokaj renomiranim nasprotnikom. Končni izid je bil pet od šest dosegljivih točk. Eno mu je odnesel lanskoletni prvak in sedaj vodja v lestvici Dinamo.

Ce zmage Hajduka predstavljajo vsakdanjo stvar, ne moremo reči isto o zmagi, ki jo je dosegla Lokomotiva v Beogradu proti Partizanu. Nihče ni pričakoval poraza enega izmed glavnih favoritov prvenstva, toda... žoga je okrogla in na zelenem polju so možni vsi rezultati. Isto kot s Partizanom se dogaja tudi z Rdečo zvezdo, ki od nedelje do nedelje poslabšuje svoj položaj. V zadnjem kolu ni mogla premagati niti zadnjeplasiranega Radničkega,

Bogat spored smučarskih prireditev na Primorskem

Dne 27. oktobra je bila v Idriji redna letna skupščina Primorske smučarske podzveze, katere se je udeležil tudi zastopnik Smučarske zveze Slovenije tov. dr. Baebler Leo, od naših društev pa na žalost samo zastopnik SD »Rudarja« iz Idrije, SD »Matajur« iz Livka in TDV »Partizana« iz Postojne.

Zelo zanimivo in načelno važno poročilo je podal tajnik tov. Logar Srečko, ki je med drugim navedel, da ima podzveza pravilno registrirana samo 3 društva: SSD »Železničar« iz Nove Gorice, ki ima 56 registriranih tekmovalcev, SD »Rudar« iz Idrije s 47 tekmovalci in SD »Matajur« iz Livka s 44 tekmovalci.

Tehnično poročilo je podal tov. Miklavč Vlado, ki je dopolnil izvajanja tov. tajnika. Po poročilih se je razvila živahna razprava, na podlagi katere so sklenili, da bodo funkcionarji podzveze obiskali vse one kraje, kjer so pogoji za razvoj smučarstva.

Pri volitvah je bila v glavnem izvoljena stara uprava s tov. Murovcem Stankom kot predsednikom ter dopolnjena z nekaj novimi močmi.

Nato so zborovalci sestavili kolektar prireditev:

od 13. do 15. novembra tečaj za sodnike v Idriji;

od 8. do 9. januarja podzvezno prvenstvo na Lokvah v organizaciji SSD »Železničarja« iz Nove Gorice. V kolikor bi prvenstva ne prevzela Gorica, ga bo izvedlo TVD Partizana iz Postojne na Blokah;

16. januarja meddruštvene tekme v veleslalomu, ki jih izvede SD Rudar;

od 17. do 27. januarja podzvezni smučarski tečaj za tekmovalce v tehnik, alpskih disciplinah in skokih v Idriji. Smučarji začetniki naj se v tem času udeležijo šolskih tečajih;

23. januarja meddruštvene tekme v tehnik na Blokah v izvedbi TVD Postojna;

5. in 6. februarja tekmovanje me-

V NEDELJO SE PRIČNE OKRAJNO NOGOMETNO PRVENTVO

Na zadnjem sestanku nogometne podzveze v Kopru, kateremu so prisostvovali tudi delegati vseh vaških klubov, so določili, da se bo okrajno nogometno prvenstvo začelo 7. novembra.

V prvenstvu bodo sodelovala spodaj navedena moštva: Stil, Aurora B, Piran B, Izola B, Bertoki, Rdeča zvezda iz Ankarana. Padna, Šmarje in Jadran iz Dekanov. V prvem kolu bodo na sporedu srečanja med Bertoki in Rdečo Zvezdo, Pirana B in Stila, Jadrana in Padne ter Šmarj in Aurore B. Počivalo bo moštvo Izole B.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Ivan Renko — Tiska tiskarna »Jadran« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštni predal 2.

ki je s silovito obrambo le uspel priti do dragocene točke. Na podlagi zadnjih rezultatov položaj Partizana in Rdeče Zvezde ni prav rožnat, saj je prvi pet, drugi pa kar šest točk za vodečim Dinamom. Da se pa ne bi ta razdalja preveč povečala in s tem zanimanje za prvenstvo padlo, je v nedeljo tudi Dinamo dal svoj prispevek. Le-ta se je namreč srečal z igralci Zagreba, katere je v početku kar knokoutiral, da se je brez težko povzpel v vodstvo z 2:0. Ko je že vsak mislil, da bo poraz Zagreba še večji, se je ta zbudil in z bliskovitimi akcijami je v pičlih treh minutah uspel rezultat izenačiti na 2:2 in ga obdržati do konca.

Že sedaj vlada veliko zanimanje za nedeljsko srečanje Hajduk — Partizan. Kakor se kaže, bi mogel Hajduk brez težko zmagati.

Bogat spored smučarskih prireditev na Primorskem

talurgov v Ravnah, katerega se udeleži Rudar iz Idrije.

12. in 13. februarja okrajna prvenstva. Za toiminski okraj ga letos izvede SD Rudar iz Idrije v Idriji;

26. in 27. februarja meddruštveno tekmovanje v slalomu in veleslalomu na Livku.

Društvena in pionirska tekmovalna naj društva izvedejo takoj, ko bodo to dopuščale snežne prilike.



»Zima bo,« me je tedni spomnila moja zvesta Juca. Res, pomislil, zima bo. Kar zasanjal sem se ob spominu na veselje, ki ga prinaša ta letni čas: čez in čez je zemlja pokrita z belo odejo. Po strminah se spuščajo na smučkah fantje in dekleta in kakor metuljčki spomlad di vzhajajo pisani šali. Na vasi so otroci naredili postavnega moža »metlo v rokah in s kotlom na glavi. Strmo gleda v svet s svojimi ogletimi očmi. Športniki se dajejo v Planici in drugod po svetu. Vsak dan nov rekord in nekaj parov polomljenih nog.

Približno tako sem si vedno zamišljal zimo in vsako leto spet in spet pozabil, da prinaša s seboj tudi preklemsko ostro burjo, ki odkriva strehe in razbija šipe v oknih, lomi drevesa in jih ruje s koreninami vred. Kaže pa, da moja Juca bolj pozna zimo. Zato mi ni pozabila naročiti ob tej priložnosti, naj malo pogledam za drva. Seveda sem ji rade volje ustregel. Toda ko so mi povedali ceno, me je stresel mraz prav do kosti. Dobil sem sklepni revmatizem mesec dni pred rokom in se še danes nisem pozdravil. Zdi se mi, da bom takole vlekel vse do spomladi.

Pozimi pa rabimo tudi luč. Naj bo že kakršnakoli. Seveda smo se kljub vsem pomanjkljivostim nekele navadili na elektriko. S to pa je, kakor dobro veste, velik križ, brez nje pa dolgačas. Zaradi tega sem zadnje čase tudi toliko opletal po zadenjih podjetjih. Saj nič ne rečem. So tudi objektivne težave, to dobro vem. Verjamem pa ne, da mora vedno zmanjkati luč prav takrat, ko jo najbolj potrebujemo. Najbolj žalostno pa je pri vsem zalegle. Prej bi rekel, da ni razpoloženja za pošteno kritiko. Glejte, kaj se mi je na primer zgodilo zadnjič.

Ivkov premagal Petrosjana

V X. kolu mednarodnega šahovskega turnirja v Beogradu je mladi jugoslovanski mednarodni mojster Ivkov poskrbel za veliko presenečenje s tem, da je premagal ruskega vele mojstra Petrosjana in se tako uvrstil med boljša mesta v lestvici.

Po enajstem kolu je stanje naslednje: Bronstein 8 točk, Matanović in Petrosjan 7, Gligorić in Trifunović 6,5, Barcza, Ivkov in Pilnik 6, itd.

NOGOMETNO PRVENTVO SLOVENIJE

LEP USPEH ISTRSKIH MOŠTEV

Sedmo kolo nogometnega prvenstva Slovenije je poteklo v znamenju enakopravnih borb in ustreznih tesnih rezultatov, izmed katerih se zaradi imen nasprotnikov, odlikuje tisti, ki ga je zadnjeplasirani kranjski Korotan dosegel v Ljubljani proti vodečemu Krimu, katerega je, proti vsem pričakovanjem zaslužen premagal z 2:1. Tudi goriški Železničar, katerega prištevamo k najboljšim moštvom prvenstva, ni imel lahke naloge in je v Kopru proti Aurori zmagal le s pomočjo klasičnega autogola, ki ga je v lastno mrežo zabil koprski branilec Perini.

Dobro sta se tokrat odrezala Piran in Izola, ki sta si zadovoljivo popravila položaj v lestvici. Prvi je namreč zmagal proti Slovanu, Izola pa je odnesla dragoceno točko z nevarnega postojnskega igrišča.

Goriški Branik je še vedno brez točke, kajti tudi v nedeljo je izgubil na lastnem igrišču proti Graficarju.

Nova zmaga Odreda

V drugi ligi Odred, čigar afeta se še ni zaključila, je v zadnjem času nekoliko popravil svoj položaj, čeprav še vedno nastopa brez svojih kaznovanih igralcev, in tako priredil še nekaj upanja za osvojitve vsaj drugega mesta, kar bi mu zadostovalo za napredovanje v prvo ligo. V nedeljo je z lahkoto remazal Zenico s 5:2 in se tako povzpел na 6 točk, kar je le za dve manj od drugoplasiranega Napredka.

Sedim mirno v pisarni in delam. Naenkrat: drriinn. Dvignem slušalko in vljudno rečem:

— Halo! Pri telefonu Vane. Kdaj je pri onem drugem, prosim?

— Tu podjetje »Blisk po malem«. Tehnični vodja podružnica »Luna« sijek.

— Želite, prosim?

— Ste vi napisali tisto o našem podjetju

— Da.

— Pa veste, da vas bomo tožili?

— Ne.

— Toliko, da vas obvestimo. Drugo pa osebno pred sodiščem.

Lepo sem se zahvalil za prijaznost. Kaj mi je tudi preostajalo drugega? Ponižno sem se naprosil: podjetje, naj uredi s sodiščem tako, da bo razprava dopoldne. Pojasnil sem jim, da se popoldne lahko zavleče in če zvečer zmanjka luč, bo sodnikom vražje nerodno, ker ne bodo mogli v temi spoznati, kdo je kriv.

Da bi sve osvobodil mučnega občutka osamljenosti, sem nekega dne zavil v koprsko Taverno. Ker rad vtaknem povsod svoj radovedni nos, sem povprašal čemu imajo tako raztrgane prte na mizah. Razložili so mi, da jih ne morejo zamenjati, ker nimajo obrtnega dovoljenja za opravljanje takih del. Brez tega pa si ne upajo, da jih kdo ne prijavi za šušmarstvo. Sicer je lepo in pohvalno, da se tako vzorno držijo predpisov, vendar so po mojem skromnem mišljenju tiste luknje že večje, kot jih lahko prenese drobn inventar in ponekod je že nevarno, da bodo celo mize popadle skozi.

Kaj takega res ne bom gledal, sem rekel. Napotil sem se v Triglav, da pogledam kdo zvečer pjeva. Iskreno moram priznati, da mi je lokal vseh. Tista pajčevina

O postojnski košarkari

Primorska športna javnost gotovo ni seznanjena z delom in uspehi košarkarske ekipe Partizana iz Postojne.

Ce pogledamo malo v zgodovino postojnske košarke, bomo videli, da ta športna panoga obstoja že vrsto let. Ko so stari košarkaši preminuli, se je za košarko začela zanimati mladina, in to predvsem dijaška mladina, ki sedaj že resno nastopa v okviru telovadnega društva Partizana. Pot do uspeha je bila težava in je bilo potrebna marsikatera trda ura dela s strani vodstva in treninga s strani igralcev. Da se je današnja košarka v Postojni razvila do takšne meje, gre predvsem zahvala načelniku TVD Partizana Postojna, prof. Prinčiču Janku, ki se s svojo požrtvovalnostjo ni izkazal le pri košarki, ampak tudi na področju drugih športnih panog.

Gotovo vas zanima, kdo so ti košarkaši, in kakšni so njihovi uspehi. V ekipi nastopajo večinoma dijaki, ki po svoji starosti lahko nastopajo še kot mladinci. Letos so nastopali kot člani III. slovenske košarkaške lige, kjer so se z drugim mestom za Ljubljansko Svobodo uvrstili med člane II. slovenske lige. Kvaliteta moštev III. lige je bila razmeroma šibka razen treh ekip, t. j. ljubljanskih Iglavščak in Svobode in Postojne. Kljub temu je bila za mlade, nekoliko še nerutinizirane Postojnčane prav III. liga tmovala pot do uspeha. Toda pokazali so svojo dobro voljo in požrtvovalnost, tako da uspeh ni izostal. Plasman v II. ligo je lepa nagrada za ves trud.

Postojnska ekipa je od osmih odigranih prvenstvenih tekem dobila pet, s Svobodo je izgubila obe tekmi, medtem ko je prvo tekmo z Ilirijo odigrala neodločeno. Končna razlika košev je 445:299. Najboljša strelca sta Baziako Bruno s 172 točkami od petih odigranih tekem in Vižin Egon s 133 točkami od osmih odigranih tekem. Ostali se s pogodki niso v taki meri izkazali, imajo pa kljub temu nedvomno velike zasluge za dosežene uspehe in jim zanje športna javnost upravičeno čestita, prav tako pa tudi vodstvu.

Poleg ligaskih tekem je ekipa odigrala tudi nekaj prijateljskih. Z Novo Gorico je bila dvakrat uspešna, prav tako je bila uspešna z JLA

iz Postojne in drugoligašem Hrastnikom, medtem ko je srečanje z Auroro iz Kopra z minimalno razliko šestih točk izgubila. Končna razlika ka košev prijateljskih tekem je 259:158.

Vseh tekem skupaj je postojnska ekipa odigrala trinajst, od katerih je devet tekem dobila, enkrat je igrala neodločeno in trikrat izgubila. Skupna razlika košev je 704:457. Iz podane statistike so vsekakor vidni lepi uspehi, ki bodo mlade igralce še bolj vzbudili k nadaljnjemu delu.

Vodstvo in igralci se ob koncu svojega dela zavedajo, da si ne smejo vzeti preveč počitka, ampak se je treba takoj začeti resno pripravljati za tekme II. lige, ki bodo nekoliko težje od dosedanjih. Cez zimo bodo trenirali v telovadnici.

D. H.

Radio Koper

Valovna dolžina 254,6

Najvažnejši programi od 7. 11. do 13. 11. 1954.

NEDELJA, 7. 11. 1954: 8.15 Slovenske narodne; 8.40 Za naše kmetovalce; 9.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 30 minut dobre volje; 9.30 Mladinski tednik; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Naš mikrofon je z vami. Primorski zbori, ansambli in solisti; 15.30 Naši kraji in ljudje: gospodarski razvoj Sežane.

PONEDELJEK, 8. 11.: 13.45 Zabavna glasba in obvestila; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00 Čistimo svoj jezik; 15.15 Vedre melodije, igra trio Kampič; 16.00 Šport doma in po svetu; 16.10 Poskočne in okrogle, spored plesnih melodij.

TOREK, 9. 11.: 11.00 Šolska ura: Otoki v zgodovini in pripovedkah; 13.45 Zabavna glasba in objave; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00 Kulturno življenje na Primorskem; 15.10 Domači solisti in ansambli; 15.30 Ali veš, kaj je to? Pisan spored glasbenih ugank; 16.00 Tečaj angleščine; 16.10 Za vsakogar nekaj; 20.30 G. Puccini »Madame Butterfly« opera v 2. dejanjih in 3. slikah.

SREDA, 10. 11.: 13.45 Zabavna glasba in objave; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00 od Triglava do Jadrana; 15.15 Veliki orkestri igrajo zabavno glasbo; 15.30 Glasbena kronika doma in po svetu; 16.00 Zdravstveno predavanje; 16. Za vsakogar nekaj.

ČETRTEK 11. 11.: 13.45 Zabavna glasba in objave; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00 S knjižne police; 15.20 Domači solisti in ansambli pred našim mikrofonom; 15.30 Popoldanski operni koncert; 16.00 Narava in tehnika; 16.10 Za vsakogar nekaj.

PETEK 12. 11.: 11.00 Melodije za mlada ušesa; 13.45 Glasba po željah; 14.40 Domači zvoki; 15.00 Kulturno pismo; 15.30 Zname arije in dueti; 16.00 Tečaj angleščine; 16.10 Za vsakogar nekaj; 20.15 — 15 minut vedrih melodij; 20.30 Pesmi iz Hrvatskega Zagorja; 21.05 Nočni koncert komorne glasbe.

SOBOTA, 13. 11.: 13.45 Zabavna glasba in objave; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00 Morja široka cesta; 16.00 Po naši zemlji; 16.10 Igrajo nemški zabavni orkestri; 19.30 Melodije in ritmi.

Mednarodnega jezika

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamko za din 25.—, Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije Ljubljana, Miklošičeva 7-I.

Mali oglasi

VAJENKO V TRGOVINO Z OBUTVIJO sprejmemo takoj. Pogoji: dovršena nižja srednja šola ali osemletka. Ponudbe, lahko tudi pisмено, na naslov prodajalna čevljev »Borovo« Koper, Čevljarska ul. 16.

VDOVEC nad 60 let star s precejšnjim premoženjem, bi želel spoznanja z žensko razumno in prijetno zunanostjo, staro nad 50 let. Naslov Bernetič Albert, Izola — Poštno ležaje.